

quia a seipsum, sicut res naturalis que aguntur tantum quasi ab altero diversa in seipsum: ille enim per consilium & deliberationem rationis se determinat ad volendum vel non volendum, ad operandum vel non operandum. Porro quia omne consilium, & providentia hominis, contrariatur sub consilio & providentia Dei, sicut causa particularis sub universali; & homo, ut supra ostendimus, non est primus liberum, nec primus eligens, sicut nec primum movens; nec prima causa suorum actuum liberorum: quidquid boni eligit, & per suum consilium deliberat, ac decenter, in Deum tanquam in primum liberum, primum eligens, & primum determinans, ac proinde ut praeligens, praeordinans, & praedeterminans, reudendum est. Unde egregie D. Thomas 1. 2. quest. 109. art. 2. ad 1. *Homo est dominus suorum actuum volendi & non volendi, propter deliberationem rationis, qua potest scire ad suam partem vel ad aliam: sed quod deliberet, vel non deliberet, est huiusmodi ut sit dominus, oportet quod hoc sit per deliberationem praecedentem; & cum hoc non procedat nisi in infinitum, oportet quod finaliter deveniat ad hoc, quod liberum hominis arbitrium movetur ab aliquo exteriori principio quod est supra mentem humanam, scilicet Deo. Unde mens hominis, etiam sui, non ita habet dominium sui actus, quia iudicet moveri a Deo, &c.*

In forma igitur ad argumentum respondeo, distinguendo Antecedens: Deus reliquit hominem in manu consilii sui, tanquam primi consulantis & deliberantis, nego Antecedens; tanquam secundum consulantis & deliberantis, concedo Antecedens, & nego Consequentium. Solutio est Sancti Thomae locis citatis, & 2. 2. quest. 104. art. 1. ad 1. de verit. quest. 1. art. 5. ad 4. de potentia quest. 4. art. 7. ad 12. & 3. contra Gent. cap. 90. ubi ait: quod haec verba Ecclesiastici ad hoc inducuntur, ut homines esse liberi arbitrii ostendantur, non vero, ut eorum electiones a divina providentia subrahantur.

Ad exemplum vero de famulo, adductum a Lessio, facile respondetur, negando paritatem. Ratio discriminis patet ex dictis, famulus enim non subordinatur domino particulari, tanquam primo libero, & primo principio suorum operationum, sed solum tanquam causa particulari, per preceptum, suasionem, aut consilium moraliter illum movendi. Unde libertas que est in actionibus illius, non procedit, nec emanat a libertate ipsius domini, nec ab ipsa dependet, sicut effectus a sua causa. At vero voluntas humana in suis operationibus essentialiter subordinatur Deo tanquam primo libero, & primo totius libertatis creatae & participati principio, ac proinde ex tali subordinatione & dependentia, non impeditur, sed potius causatur exercitium humanae libertatis. Sicut ex influentia causae universalis, v.g. calis aut solis non impeditur, sed potius juvatur & causatur generatio plantarum, ut sibi fuisse exposuimus.

138 Obijciunt secundo Adversarii quaedam SS. Patrum testimonia, quae illis videntur favere. Nam Damascenus lib. 2. Fidei cap. 30. sic habet: *Omnia quidem praecipiente Deo, non autem omnia praedeterminata.* Et Chrysostomus homil. 12. in Epistolam ad Hebraeos ait quod *Deus non antecedit voluntates nostras, ne nossemus latere arbitrium.* Item Augustinus 5. de Civit. cap. 9. haec scribit: *Sicut Deus omnium naturarum creator est, ita & omnium potentiarum dator, non voluntatum.* Et de spiritu & littera cap. 31. *Legimus (inquit) non esse potestas nisi a Deo, nusquam autem legimus, non esse voluntas nisi a Deo; & recte non scriptum est, quis servum non est.* Denique lib. 3. de libero arbitrio cap. 18. sic habet: *Ista brevissima est: quacumque causa est voluntatis, si non potest ab alio, sine peccato et ceditur. Sed illa praedefinitio quam nos ponimus, est ita efficax, ut ei resisti non possit: Ergo sine peccato, & per consequens sine libertate, ei ceditur. Alia SS. Patrum testimonia adducit Ruiz, tomo de scientia Dei, sed ista videntur praecipua, & ex eorum responsione, ad alia patet solutio.*

139 Ad locum ergo Damasceni, respondeo cum D. Thoma quest. sequenti art. 1. ad 1. & 3. contra Gent. cap. 90. quod Damascenus his verbis solum intendit excludere praedeterminationem imponentem necessitatem, ut est in rebus naturalibus; non autem praedeterminationem cum libertate compositam, qualem in causis liberis admittimus.

Ad Chrysostomum respondet Vasquez 1. part. disp. 91. cap. 8. n. 44. illum fuisse Semipelagianum, sic enim habet: *Sententiam Massiliensium (intelligit Semipelagianos) tradidit multi Patres Graeci, inter quos praecipue fuit Chrysostomus, qui & Cassianus Magister fuit.* Sed ab hoc errore, seu potius calumnia, recte Chrysostomum vindicat noster Sixtus Senensis lib. 5. Biblioth. annot. 101. ubi ait, Joannem Oecolampadium, Luterae haresis proflorem, hunc errorem primo ei imposuisse. De quo iterum dicemus in Tractatu de praedestinatione disp. 2. art. 3. §. 6. ubi magnum Chrysostomum a Semipelagianorum errore vindicabimus, ipsumque gratiam voluntatem praevientem, diserte docuisse ostendimus. Unde cum Sanctus ille Doctor hom. 12. in Epistolam ad Hebraeos, negat Deum nostras praevenerit seu antecedere voluntates, solum intendit, ipsam non antecede-

dere voluntates nostras, praeventione fatali & violenta, & liberum arbitrii nostri consensum, & cooperationem impediendo, ac tollente potentiam ad oppositum, ut Manichei, quos impugnat, olim docebant. Non vult tamen excludere antecedentiam & efficaciam adjuvantem, quae non tollat potentiam ad oppositum, sed nostram faciat libere operari arbitrium, qualem D. Augustinus, & S. Thoma Discipuli docent.

Addunt aliqui cum Janenio in concordia, & Lipomano 140 in praevisione ad eamdem, Graecos Patres, praesertim Chrysostomum, caute admodum legi debere circa materiam de gratia (non quod ferunt Pelagiani, ut Vasquez existimat) sed quia cum nondum esset exortus Pelagius, neque haec controversia discussa, & aliunde Manichei negantes liberum arbitrium, ipsis negotium facerent, in laudem liberi arbitrii multa dixerunt, quae pie explicanda sunt. Unde Augustinus de praesert. Sanctorum, cap. 14. *Quid igitur opus est ut eorum sententiam opuscula, qui praesertim ista haeresis creverit, non haberent necessitatem in hac difficultate ad solvendum quaestione versari? quod procul dubio fecerit si responderet talibus cogentur. Unde scilicet est, ne de gratia Dei quid sentirent, breviter quibusdam scripturam suorum locis, & transierunt attingentes: immorarentur vero in eis qua adversus alios inimicos Ecclesiae disputabant.*

Ad primum vero Augustini testimonium, respondetur 141 S. Doctorem ibidem loqui de voluntate humana, quatenus mala est, ac devians a regulis morum; sub qua ratione non est a Deo, sicut omnis potestas, quae cum ex se bona sit, ab illo est. Et ita clare seipsum explicat ibidem, subdens: *Ma & quippe voluntates ab illo non sunt, quoniam contra naturam sunt quae ab ipso est.* Et supra cap. 5. *Deus non est Auctor omnium voluntatum, nam non est dator mala voluntatis.* Eodem modo intelligendum est aliud testimonium desumptum ex libro de spiritu & littera, sequitur enim etiam ibi de mala voluntate, ut patet ex verbis illis quae subiungit: *Alioquin etiam peccatorum, quod aliter, Auctor est Deus, si non est voluntas nisi ab illo: quoniam mala voluntas jam sola peccatum est.*

Ad alium locum ex libro tertio de libero arbitrio, respondetur quod quaecumque causa est voluntatis, si non possit ei resisti, nec potentia antecedente, nec consequente, sine peccato ei ceditur. Secus autem, si ei possit resisti, potentia antecedente, seu in sensu diviso. Quo pacto possimus resistere, seu dissentire divino decreto, & motioni ejus, ut docent Thomistae cum Sancto Praeceptorum q. 23. de veritate, art. 5. & 2. ubi haec scribit: *Quomodo non est effectus divinae voluntatis non possit simul fieri cum divina voluntate, tamen potentia deficiente effectum, simul fieri cum divina voluntate. Non enim ipsa sunt incompatibilia: Deo vult istum salvari, & ipse potest damnari: sed ipsa sunt incompatibilia, Deus vult istum salvari, & ipse damnatur.* Quo nihil clarius & expressius in favorem nostrae sententiae dici potest.

Addo quod D. Augustinus ibi aperte inquitur de causa violenta, & cogente: sic enim incipit illud capitulum 18. *An ferre violenta causa est voluntatis, & cogit motum?* Divinum autem decretum, quomvis efficacissimum, nullam coactionem aut violentiam infert, sed fortiter & suaviter movet, & ita agit nos, ut agamus, & libere, ac voluntarie consentiamus; & ut inquit ipsemet Augustinus, *in ipsi hominum cordibus operatur, non ut homines, quod fieri non potest, nolentes creant, sed ut volentes ex voluntate sua.*

§. X.

Consolatorium praecedentis doctrinae.

EX dictis sequitur Deum physice praedeterminare voluntatem creatam ad suos actus liberos eligendos. 143 Admissio enim decreto praedeterminantis, seu aeternae & efficaci praedestinationis voluntatis divinae, non potest negari voluntatem creatam ad suos actus liberos, infallibiliter simul & libere eligendos, cum illa sit executio & causalitatis talis decreti seu praedestinationis, & ab illa ut radius a Sole, rivulus a fonte, & effectus a causa promanet.

Potest insuper ejusdem praedeterminationis necessitas hac ratione fundamentaliter breviter demonstrari, de hac enim fide agemus in Tractatu de actibus humanis, cum modum quo Deus movet voluntatem nostram ad suos actus liberos eligendos exponemus. Certum est quod voluntas liberae actum nostrorum liberorum: Sed concursus simultaneus non salvat in Deo rationem primae causae, respectu actum nostrorum liberorum. Ergo necessario admittendus est concursus praevius, qui physice praedeterminatio a Thomistis appellatur. Major constat ex variis Scripturae testimoniis: dicitur enim *Isaia 46. Omnia opera nostra operatus es in nobis Domine; & Apostolus ad Philippenses 2. atque Deus operatur in nobis velle.* Minor vero sic ostenditur: Concursus indifferens, prout a Deo & a voluntate creatae determinandus, non sufficit ad rationem causae primae respo-

An actum nostrorum liberorum: Sed concursus simultaneus est indifferens, prout a Deo, & a voluntate determinandus, ut docent Adversarii: Ergo non sufficit in Deo ad rationem causae primae respectu nostrorum actuum liberorum. Major probatur: Concursus in quo Deus magis subordinatur creaturae, quam creatura Deo, non sufficit ad rationem primae causae: Sed in concursu indifferenti, prout a Deo, magis subordinatur Deus creaturae, quam creatura Deo: Ergo talis concursus ad rationem primae causae non sufficit. Major constat, etenim contra rationem primae causae subordinatur Deo in productione actus liberi, ut Adversarii docent: Sed Deus non potest actum liberum causare sine concursu voluntatis, & alias voluntas creatae determinat concursum divinum, si ille sit indifferens prout a Deo, seu indifferenti modo voluntati oblati: Ergo in hoc modo concurrenti, magis subordinatur Deus voluntati, quam voluntas Deo.

145 Ex hoc discitur evidenter sequitur, quod ut in Deo ratio primae causae salvetur in ordine ad actus liberos, debent ad illos concurrere concursu praevio determinante concursus voluntatis creatae. Tum quia omnis causa debet esse prior saltem natura & causalitate suo effectu. Tum etiam, quia concursus indifferens non potest causare determinationem nostrae voluntatis, cum potius determinationem expectet, ut ejus indifferencia resolvatur & determinetur, sicut calidum non potest produci a frigido, nec album a nigro. Tum denique, quia, ut jam ostendimus, per concursum simultaneum magis Deo subordinatur voluntati, in ordine ad ejus actus liberos quam voluntas Deo. Sed de hac praedeterminatione fufe & ex profecto loco citato Tractatus de actibus humanis differemus, unde ad hunc locum Lectorem remittimus, ut inutilis ac superfluis repetitionibus devitemus.

146 Dicis, de ratione causae liberae est seipsam determinare ad quodcumque voluerit: Ergo si voluntas creatae a Deo praedeterminetur, non erit libera.

Hoc est praecipuum adverse sententiae fundamentum, cui fufe respondebimus, cum agemus de concordia libertatis creatae cum decreto praedeterminante, & physica praedeterminatione, nec breviter respondeo, quod sicut de ratione causae efficientis non est quod sit prima; sed quod efficiat, licet moveatur ab alia priori, ut patet in igne & celo; ita non est de ratione causae liberae, ut se primo determinet, sed ut se determinet juxta suam rationem; ita quod si fuerit primum liberum, seipsam primo determinet, & independenter a quocumque alio primo movente & determinante; si vero fuerit secundum liberum, quale est voluntas creatae, seipsam determinet secundario, & dependenter a motione primi liberi, & primi determinantis.

147 Instabis primo: Haec duo inter se pugnant, & contradictionem involvunt, nempe quod voluntas seipsam moveat & determinet; & nihilominus quod prius natura a Deo moveatur & determinetur, alias idem simul esset a se & ab alio.

Respondeo hanc instantiam fuisse a D. Thoma praeviam & solutam, nam 1. part. quest. 105. art. 4. sibi hoc argumentum objicit: *Deus non potest facere quod contradietoria sint simul.* Haec autem sequitur, si voluntatem moveret: Ergo Deus non potest voluntatem movere. Cui sic respondetur: *Ad secundum dicendum quod movere voluntarie est movere ex se, id est a principio intrinseco, sed istud principium intrinsecum potest esse ab alio principio extrinseco, & sic moveri ex se non repugnat ei quod moveatur ab alio. Idem docet quest. 3. de malo, art. 2. ad 4. his verbis: *Cum liberum arbitrium movet seipsum, non excluditur quin ab alio moveatur, a quo habet hoc ipsum quod seipsum movet.* Item quest. 24. de veritate, art. 1. ad 5. sic habet: *Aliquid potest ita esse ab alio motum, quod tamen seipsum moveat, & ita est de mente humana.* Non ergo repugnat, juxta Divum Thomam, voluntatem creatam seipsam movere & determinare ad agendum, & nihilominus prius natura moveri & determinari a Deo, subindepende ab illo prae moveri & praedeterminari.*

Ratio etiam adfradet, non repugnat enim quod aliqua actio procedat a duobus agentibus diversi ordinis, inter se subordinatis, nam eadem generatio plantae, vel hominis, est a sole, ut primo generante, & a planta vel homine, ut secundo generante: Ergo similiter eadem determinatio voluntatis creatae, potest simul esse a Deo, ut primo libero, & primo determinante, & a voluntate creatae, ut a secundo libero, & secundo determinante. Immo oppositum implicat contradictionem, cum enim determinatio voluntatis creatae sit quid creatum, in rerum natura existens, & gradum aliquem existentie in se imbibat, non potest subfergere divinam causalitatem; unde, cum Deus illam causare non possit per decretum indifferens, aut per concursum simultaneum, ut supra ostensum est, necessario causari debet per decretum praedeterminans, & per concursum simul ac praedeterminantem: Ergo im-

placit quod voluntas creatae seipsam determinet, nisi a Deo praedeterminetur.

Instabis secundo: Quod non potest causare formam determinans, non potest determinationem causare: Sed voluntas non potest causare formam, ipsam determinantem: Ergo nec potest seipsam determinare. Major patet, Minor probatur. Forma voluntatem determinans est decretum efficax Dei: Sed hoc non potest a voluntate creatae causari: Ergo voluntas creatae non potest causare formam, ipsam determinantem.

Respondeo, concessa Majori, negando Minorem: & ad illius probationem, distinguo Majorem: Forma voluntatem determinans, est decretum efficax solum, nego Majorem. Est decretum efficax, & etiam actus, quem voluntas elicit, concedo Majorem, & concessa Minori, nego consequentiam. Ut enim voluntas sit potens ad se determinandum, non requiritur quod possit omnem formam ipsam determinantem causare, sed sufficit quod aliquam possit: est autem in nostra sententia duplex forma voluntatem creatam determinans, una ex parte Dei, nempe decretum efficax & praedeterminans; alia ex parte ipsius voluntatis, nempe actus ab ipsa elicitus, qui cum sit liber, & libertatem voluntatis exerceat, est etiam determinatio illius; & consequenter ut in voluntate creatae sit potentia ad se determinandum, non requiritur quod possit causare decretum efficax Dei; sed sufficit quod possit causare actum proprium ipsam determinantem. Sed de hoc iterum, cum de concordia libertatis creatae cum decreto praedeterminante & physica praedeterminatione, ubi etiam alia Adversariorum fundamenta proponemus & convellimus.

ARTICULUS VI.

An peccata sua subsint divina providentia, ut etiam subjiciantur ejus causalitati?

§. I.

Praemittitur quod apud omnes est certum.

EXtra dubium est, peccata aliquo modo subijci divinae 149 providentiae: Primo quidem, quia Deus ordinae peccata, ut si saltem secundum se nihil conferat universi perfectioni, conferat, saltem ordinis suo. Sic paupere sumptus, nihil conferunt castui, plurimum tamen ad ejus harmoniam & suavitatem conducunt, si debito modo disponantur, & certis quibusdam intervallis fiant. Sic etiam umbrae conferunt picturae, & maculae pulchritudini faciei. Unde egregie Augustinus libro imperfecto de Genesi ad litteram, cap. 5. *Non dicimus, inquit, Deum seculis seculis, quoniam speciem ipsam Deus fecit, non privationem qua ad nihilum pertinet: quae tamen ab eo ordinatae intelliguntur, cum dicitur: Et creavit Deus inter lucem & tenebras, Genes. 1. Ne vel ipse privationes non haberent ordinem suum, Deo causa regeret atque administraret: sicut in cantando imperfectiones sibilantium certis & moderatis intervallis, quomvis vocem privationes sint, bene tamen ordinantur ab eis qui cantare sciunt, & suavitati universae cantiliones aliquid conferunt: Et umbrae in picturis eminentiores quoque distinguunt: ne non specie, sed ordine placent.* Nam & vitiorum nostrorum non est Auctor Deus, sed tamen ordinator est, cum eo loco peccatores constituit, & ad peccati cogitatio que merentur. Ad hoc valet quod vix ponitur ad dexteram, hanc autem ad sinistram. Quodam ergo & facti Deus & ordinat, quodam vero tantum ordinae. Iustus & facti & ordinat, peccatores autem, in quantum peccatores sunt, non facit, sed ordinae tantum, ipse ergo faciente, pulchra sunt singula, & ipse ordinae, pulchra sunt omnia.

Certum est etiam, quod Deus peccatoribus utitur ut 150 exequatur consilium voluntatis suae: sic proditioe Jude, & Judaeorum scelere, ad implendum humane Redemptiois Mysterium usus est. Ut elevaretur Joseph ad solium & thronum Aegypti, non inutilis fuit Deo invidia fratrum ipsius, nec impudicitia uxoris Putiphar. Hinc est quod in Scriptura dicuntur aliquando peccata fieri ex imperio, consilio, & intentione Dei, quia scilicet haec exequitur Deus per hominum peccata. Unde Augustinus in Enchiridio cap. 101. *Deus quasdam voluntates suas, utique bonas, implet per hominum voluntates malas, sicut per Judaeos malos, bona voluntate Patrii, Christus pro nobis occisus est.* Et cap. 100. *Hae sunt (inquit) magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus, & tam exquisita, ut cum Angelica & humana creatura peccasset, id est, non quod ille, sed quod ipsa voluit, fecisset, etiam per eandem creaturam voluntatem, qua factum est quod Creator voluit, implevit ipse quod voluit, bene usus & malis, tanquam summe bonus, ad eorum damnationem quos iuste praedestinavit ad poenam, & ad eorum salutem quos benigne praedestinavit ad gratiam.* Quantum enim ad ipsos attinet, quod ipse voluit fecerunt; quantum vero ad omnipotentiam Dei modo ad id effecere voluerunt; hoc quippe ipse quod contra voluntatem Dei fecerunt, de ipsa

172 Ico quarto, Deum ab aeterno praedestinare, & in tempore praedeterminare voluntatem operam ad materiale peccati, materialiter sumptum, id est ad entitatem & actualitatem, quod in materiali peccati reperitur imbitio.

Probatur primo: Juxta Scripturam & SS. Patres articulo praecedenti §. 8. relatos, Deus ab aeterno praedestinavit, subindeque in tempore praedeterminavit, omnes actiones & passiones Christi homini, & per consequens ejus crucifixionem: At illa erat actio intrinsece mala, immo & omnium pessima; erat enim non solum homicidium, sed etiam, ut ita dicam, deicidio, utpote occisio hominis subsistentis per subsistentiam divinam: Ergo juxta Scripturam & SS. Patres, divinae sanctitati non repugnat praedestinare ac praedeterminare actus intrinsece malos, non quia mali sunt, sed ut actus & entia sunt.

173 Respondet Suarez lib. 6. de concursu Dei, cap. 5. crucifixionem Christi, prout erat actio elicta a Judaeis (sub qua rationes erat mala & peccaminosa) non fuisse a Deo praedestinatum, sed solum quatenus erat passio in Christo recepta, quia sub hac formalitate erat bona & meritoria, ac satisfactoria pro peccatis nostris.

174 Sed in primis hac responsio contrariatur Scripturae, dicitur enim Actuum 2. Huc (scilicet Jesum) definitio confilio & praesentia Dei tradidit, per manus iniquorum obsequens intercessit. Ubi non solum passio in Christo recepta, sed etiam ejus traditio, & actio affligendi illum cruci, tribuitur divino confilio, definitioni, & decreto: Unde etiam cap. 4. ad idem propositum dicitur: *Conventum Hierosolymitanum, & Pontius Pilatus, cum Gentibus & populo Israel faceret, quae voluntas tua & consilium tuum decreverunt fieri, videlicet Christum crucifigi.*

175 Secundo Augustinus de corrept. & grat. cap. 7. ait Christum ceteros Apostolos elegisse ad obediendum regnum suum, Judam vero ad offendendum sanguinem suum, (quod non potest aliter intelligi nisi de electione ad sanguinem effundendum quoad substantiam actus, non eligendo malitiam illi adjunctam, sed illam tantum permittendo.) At ostendere sanguinem Christi, non dicit solum passionem in Christo receptam, sed etiam veram & propriam actionem. Ergo passiones Christi non solum sub ratione passionum, sed etiam sub ratione actionum, fuerunt a Deo praedestinatae, quoad entitatem & actualitatem in ipsis imbitam.

176 Tertio hac responsio praecipuum Adversariorum fundamentum evertit, cum enim actio & passio secundum Philosophos realiter identificentur, & sint una & eadem entitas quae habet diversos modos & formalitates; minus inter se distinguuntur, quam entitas peccati, quae ad ordinem physicum pertinet, & ejus malitia seu deformitas, quae spectat ad ordinem moris, & quae secundum plures Theologos, non est aliquid positivum, sed pura privatio. Unde si non obitante illa intima conexione, immo & reali identitate, quae inter actionem & passionem reperitur, potuit Christi crucifixio sub ratione passionis a Deo praedestinari, absque eo quod sub formalitate actionis ab illo praedestinaretur; a fortiori eadem crucifixio, sub ratione entitatis & actualitatis, potuit Deo praedestinari, absque eo quod talis praedestinatio ad ejus malitiam & deformitatem se extendere.

177 Probatur secundo conclusio: Quando Caiphas Judaeis de morte Christi deliberantibus dixit Joann. 11. *Vos necistis quid dicitis, nec cogitatis quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat, peccabat peccato gravissimo, perindeque enim Judaeis ut Christum interficerent: Sed ad hoc dicendum movebatur a Spiritu Sancto, quia tunc prophetabat; mens autem Prophetae movetur a Spiritu Sancto, sicut instrumentum ab artifice, ut docet S. Thomas 2. 2. quae. 173. art. 4. Unde ipsomet Evangelista subdit: *Hoc autem a semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex anni illius, probavit quod Jesus moriturus erat pro gente, &c.* Ergo juxta Scripturam, Deus, absque praedestinatio sua infinite sanctitatis, movet & applicat mentem hominis ad actus intrinsece malos, non quia mali sunt, sed quia actus & entia sunt. Quod discitur utitur Antelmus lib. de praesentia & libero arbitrio, cap. 10.*

178 Simile argumentum fieri potest de Sacerdote consecrante propter fornicationem, vel alium malum finem. Nam in tali actione peccat peccato gravissimo sacrilegii, & tamen cum illa sit supernaturalis, debet ad eam moveri, applicari, & elevari a Deo: instrumentum enim movetur & applicatur ad agentem a causa principali, ut docent Philosophi a. Physicorum: Ergo non repugnat quod Deus, illa sua infinita sanctitate, hominem movet & applicet ad actus malos, non quia mali sunt, sed quia actus & entia sunt.

Eandem veritatem docet Augustinus libro de gratia & libero arbitrio cap. 21. ubi octo assert & accurate expendit Scripturae testimonia, ut probet Deum quocumque vult inclinare hominum voluntates, sive ad bona, sive ad mala, & tandem sic concludit: *His & talibus testimoniis divinarum eloquiorum, quae omnia commemorare nimis longum est, satis quantum existimo manifestatur; operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates quocumque voluerit, sive ad bona pro sua misericordia, sive ad mala pro meritis eorum, iudicio utique suo, aliquando aperto, aliquando occulto, semper autem iusto. Quibus verbis S. Doctor aperte docet, Deum operari in cordibus hominum, ad inclinandas eorum voluntates in actiones aliquas, quae revera sunt peccata, non quatenus peccata, sed quatenus poene sunt.*

Duplici solutione sua explicatione conatur Adversarii 180 tam expressum ac apertum Augustini testimonium eludere. In primis enim aliqui dicunt, Augustinum ibi loqui de permissione tantum, non autem de activa & propria causitate; ita quod idem sit Deum inclinare hominum voluntates in malam, ac permittere quod inclinentur in malam.

Verum hac explicatio aperte repugnat menti S. Doctoris: Primo quia dicit Deum operari motus illos in cordibus hominum, & inclinare illorum voluntates: At hoc verba in doctrina Augustini non sonant nec fore sunt permissionem tantum, absque causitate, cum Sanctus Doctor illa passim usurpet contra Pelagianos, ad probandam veram & propriam causalitatem Dei supra humanae voluntates: Ergo non possunt de sola permissione intelligi.

Secundo Augustinus in fine illius capitis 21. de gratia & libero arbitrio, postquam dixit quod Deus operatur in cordibus hominum, inclinando eorum voluntates ad mala a quibusdam praedicta, sic concludit: *Si autem potens est (scilicet Deus) sive per angelos, vel bonos, vel malos, sive quocumque alio modo operari etiam in cordibus malorum, pro meritis eorum quorum malitiam ipse non fecit, sed sui originaliter trahit est ab ipso Adam, aut exivit per propriam voluntatem: quid mirum est quod per Spiritum Sanctum operatur in cordibus electorum suorum boni, qui operantur est ut ipsa verba essent est malis boni. Ubi probat argumento minori ad majus, Deum operari in cordibus hominum bonum, & causare in nobis velle quod iustum est, quia etiam aliquos motus qui peccata sunt, licet non quatenus peccata, sed quatenus actus & entia sunt: At si praedicta verba Augustini procederet de sola permissione, non autem de vera & propria causitate, nullum penitus esset ejus argumentum, probaret enim ex sola & nuda permissione actus mali, veram & propriam gratiae causalitatem respectu bonorum actuum: Ergo praedicta verba intelligi debent de vera & propria causitate, quia Deus causat realitates & entitates, quae sunt in peccatis, quatenus poene sunt.*

Tertio S. Augustinus, cum ait cap. 20. & 21. praedicti libri de gratia & libero arbitrio, Deum inclinare hominum voluntates ad mala illa opera, subdit quod Deus per hoc non causat malitiam, nec ad malitiam hominem movet aut inclinat: At si de permissione tantum loqueretur, non oporteret facere hanc distinctionem in actibus illis de malitia & entitate, sed absolute deberet dicere quod Deus permittit illas culpas, etiam in ratione culpa, cum hoc non repugnet divinae sanctitati. Ergo, &c.

Quarto idem S. Doctor lib. 3. contra Julianum cap. 3. docet hanc locum Scripturae ad Rom. 1. *Tradidit illos Deus in reprobum sensum, & similia, non esse intelligenda de permissione tantum, & addit quod ea sic explicare & intelligere est sensus Pelagianorum, negantium Deo veram causalitatem supra hominum voluntates. De hoc enim ibidem reprehendit Julianum, his verbis: *Quid est autem quod dicit; cum desideris suis tradidit dicitur, relictis per divinam patientiam intelligentes sunt, non per potentiam in peccata (intellige quantum ad entitatem & actualitatem, non quantum ad malitiam & deformitatem) compulsi. Quasi non simul hoc duo posuerit idem Apostolus, & patientiam & potentiam, ubi ait: *Si autem Deus volens ostendere iram & demonstrare potentiam suam, trahit in multa patientia vasa irae quae perfecta sunt in perditionem. Quid horum tamen dicit esse quod scriptum est: *Propheta si erraverit, & loquutus fuerit, ego Dominus seduxi Prophetae illum, & extendam manum meam super eum, & exterminabo eum de medio populi mei Israel. Patientia esse, an potentia? Et iterum: *An & hic dicitur esse quod ait: ego Dominus seduxi Prophetae illum: intelligendum esse, deseri. Non poterat Sanctus Augustinus clarioribus verbis asserere, se non loqui tantum de permissione, sed etiam de vera & propria causalitate, quia Deus per suam potentiam movet hominum corda ad aliquos motus, qui peccata sunt, licet non quatenus sunt peccata,*****

peccata, sed quatenus actiones & flagella sunt, ad aliorum punitionem ordinata.

184 Deum S. Thomas super cap. 9. epistola ad Romanos, ad illa verba: *Quoniam in hoc ipsum excusati estis, hac scribitis: *Alto modo potest intelligi excusati te in peccatum, ut deterior fiat. Quod quidem non sit intelligendum hoc modo quod Deus in homine causet malitiam, sed est intelligendum permittit, quia scilicet ex iusto suo iudicio permittit aliquos ruere in peccatum propter praecedentes iniquitates, sicut supra primo dictum est: *Tradidit Deus in reprobum sensum. Sed aliquid amplius videtur mihi in hoc esse intelligendum, quia videlicet instituit quosdam interiores moventes homines a Deo ad bonum & ad malum. Unde Augustinus dicit in libro de gratia & libero arbitrio, quod Deus operatur in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates, quocumque voluerit, sive ad bona pro sua misericordia, sive ad mala pro meritis eorum. Ergo juxta D. Thomam verba illa Augustini de sola permissione intelligi nequeunt.***

185 Alia sententia seu explicatio verborum Augustini est, illam praedictis locis, dum ait Deum operari in cordibus hominum, & inclinare eorum voluntates ad actus malos, solum velle, Deum, cum videt voluntatem hominis in terdum inclinari in minus peccatum, ut illud gravius evitetur. Ita Suarez lib. 2. opuscul. c. 3. Bellarminus lib. 2. de amissione gratiae & statu peccati, & alii Recentiores.

186 Verum hac explicatio & doctrina nullatenus admittenda videtur: Primo, quia Deus permittendo minus peccatum, & ad intantum illius inclinandum: quae ergo necessitas est dicere, Deum inclinare positive hominem in minus peccatum formaliter ut gravius evitetur.

Confirmatur & magis illustratur hac ratio: Si effectus aliquid medium quo quis hominem determinat ad efficiendum majus malum, retrahere possit ab illo, non liceret tunc consulere ei minus malum, ut est communis & vera Theologorum sententia, quia tunc consilium non est de necessario impeditivo majoris mali, unde est de malo ipso, quod quantumcumque parvum aut leve sit, consilium nunquam licet. Cum ergo Deus alii malis mediis, & praesertim illo quod insinuavimus (nempe permittendo minus peccatum, & ad intantum illius inclinando) posset impedire majus malum, si inclinaret positive hominem in minus malum, & ipsum ad illud moveret, moveret & inclinaret ad peccatum sub ratione peccati, & sic peccati causa potetur: quod est contra fidem.

187 Secundo, repugnat Deum movere & inclinare hominem ad quocumque peccatum, ut tale est formaliter, sive tale peccatum sit grave, sive leve: Ergo repugnat ut moveat & inclinet in minus peccatum, ut aliud gravius evitetur. Consequenter patet, Antecedens probatur: Repugnat Deum inclinare & movere ad illud quod non continetur sub objecto adequato seu omnipotentia; sed malitia & deformitas peccati, cum sit recessus a Deo ut ultimo fine, non continetur sub objecto adequato divinae omnipotentiae, cum illud sit id tantum quod est ordinabile in Deum ut ultimum finem, ut infra patebit: Ergo repugnat Deum inclinare hominem ad quocumque peccatum, quantumcumque parvum & leve sit. Adde quod Deus non potest movere & inclinare ad id quod prohibet, & punit: Sed Deus prohibet, & punit quocumque peccata, etiam levia: Ergo ad illa movere & inclinare nequit, etiam ut graviora vitentur; sicut nec potest illa consilium, nec moraliter excitare & invitare hominem, ut minus peccatum committat, majori & graviori relicto.

188 Tertio, mirum est quod illi Auctores in ipso peccato formali inventant quendam rationem boni, secundum quam potest a Deo causari, videlicet quod sit impeditivum majus mali; & in actione & entitate naturali peccati, quae ut sic nullam habet malitiam, nullam rationem boni reperire possint, quae Deum moveat ad praedestinandum & causandum materiale peccati, sub ratione entitatis & actualitatis.

MENS Divi Thomae constat primo ex his quae §. praecedenti resoluimus ex Commentariis super caput 9. Epistolae ad Romanos, ubi expressit docet, verba illa Augustini cap. 20. libri de gratia & libero arbitrio: *Deus operatur in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates quocumque voluerit, sive ad bona pro sua misericordia, sive ad mala pro meritis eorum, non esse intelligenda de sola permissione, sed quod in illis quosdam interiores moventes homines a Deo ad bonum, & ad malum, non quia malum est, sed quia ens & actus est.*

Secundo idem S. Doctor suam mentem aperte declarat in a. libro sententiarum dist. 27. q. 2. ubi quaerit: *Utrum actio peccati, in quantum actus, sit a Deo? Et propositis argumentis in contrarium, sic concludit: *Respondendo dicendum,**

quod circa hanc questionem arguuntur a Magistro duas opiniones, quarum una dicebat, omnes actus, in quantum actus sunt, ex Deo esse, sed quod in quantum deformitatem habent, a Deo non sunt, sed ab homine vel diabolo. Alia opinio dicebat, actus peccatorum nullo modo, nec etiam in quantum actus sunt, a Deo esse: quam ad praesens nulli vel pauci tenuerit, quia propinquissima est errori duplici. Primo quia ex ea videtur sequi quod sint plura prima principia. Hoc enim est de ratione primi agentis, ut agere possit sine auxilio prioris agentis, & insuavitate ejus: unde si voluntas humana actionem aliquam posset producere cujus actor Deus non esset, voluntas humana rationem primi principii haberet. Quamvis solvere hoc auctoritas, dicentes quod voluntas est per se possit actionem producere sine influenza prioris agentis, non tamen habet a se esse, sed ab alio, quod etiam exigeretur ad rationem primi principii. Sed hoc videtur inconveniens, ut quod a se esse non habet, a se agere possit, cum etiam perseverare non possit quod a se non est: opus enim virtus ab essentia procedit, & operatio a virtute: unde cujus essentia ab alio est, oportet quod virtus & operatio ab alio sit. Et praeterea, quamvis per hanc responsionem evitaretur quod non esset primum simpliciter, non tamen posset vitari quod esset primum agens, si ejus actio in aliquo primo agens non reduceretur sicut in causam. Secundo, quia cum alio etiam peccati sit ens quoddam, sequeretur si actiones peccatorum a Deo non sunt, quod aliquid ens essentiam haberet, a Deo non esset, & ita Deus non esset universalis causa omnium entium, quod est contra perfectionem primi entis, primum enim in quodlibet genere est causa eorum, ut in 2. Metaph. dicitur. Et illic cum prima opinione dicendum est, quod actus, in quantum actus est, & ut sic, non habet aliquid quod deformitatem habeat: quod qualiter sit, ita considerari potest. In omnibus enim in quibus incitit defectus ex causa secunda, & non ex causa prima, oportet quod quidquid est in effectu deficiente essentia & bonitatis, totum a prima procedat: quod autem deficiat, redatur in causam secundam deficientem. Ut patet in claudicatione, quae est a virtute gressiva, mediante vitia, per cujus, scilicet vitia, corruptam obligat in gressu claudicationis relinquatur: unde quidquid est illi de gressu, totum est a virtute gressiva; sed deficiat, vel obligat gressu, non est a virtute gressiva, sed a vitia corruptum. Similiter etiam est oratio Dei ad voluntatem causatam, sicut causam prima ad secundam, illic ex parte Dei nullus defectus incidere potest: voluntas autem causata, ad defectum possibilis est, & illic quidquid est in actu deficiente, scilicet peccato, de ratione actus, & entis, & boni, totum hoc a primo agente, scilicet Deo, procedit, mediante voluntate: sed ipse deficiat qui est in actu, hoc modo est a voluntate quod a Deo non procedit. Et illic quodcumque nomen quod deformitatem simul cum actu significat, sicut in generali, sive in speciali, non potest dici quod hoc a Deo sit, nisi simpliciter: unde non potest dici absolute quod peccatum a Deo, ut homicidium, aut aliquid hujusmodi, nisi cum hac additione, in quantum est actus, & in quantum est ens.

Ex his plura argumenta deduci possunt, ad demonstendum D. Thomam docere, Deum non solum simultaneum, sed etiam praevio influxu in materiale peccati influere, subindeque illud praedestinare. In primis enim S. Thomas dicit, quod quidquid est in actu peccati de ratione entis & boni, totum hoc a Deo procedit, mediante voluntate: Sed per concursum simultaneum Deus non producit actum peccati, in quantum est ens, & actus, mediante voluntate (id est influendo in voluntatem, ut in causam) sed immediate cum voluntate in illam influat: Ergo secundum D. Thomam, Deus non solum concursum simultaneum, sed etiam praevio, influit in materiale peccati.

Secundo, idem S. Doctor ibidem ait, quod non possit vitari, quin voluntas creata influat in materiale peccati, esse primum agens, si ejus actio in actu a primum agens non reduceretur tamquam in causam. Sed per concursum simultaneum, Deus non est primum, sed simul agens: Ergo non loquitur de concursu simultaneo, sed de praevio.

Tertio, D. Thomas explicat influxum Dei in materiale peccati, exemplo anima influentis in motum progressivum, mediante potentia motiva: Sed talis influxus non est solum simultaneus, sed etiam praevius; anima enim mediante potentia gressiva, vere movet & applicat tibiam curvam ad motum progressivum: Ergo D. Thomas loquitur de concursu praevio, & non tantum de simultaneo.

Quarto, idem S. Doctor in eodem articulo in resp. ad 2. ait quod Deus est causa actionis malae, ut est actus, & ens, secundum quod influat agere esse, posse, & agere: Sed Deus per concursum simultaneum non influat agere, sed tantum per concursum praevium, quia per concursum simultaneum non movet nec applicat potentiam ad agendum, nec facit quod actio ab illa exeat, sed solum cum illa agit, etque cooperatur, ut fufus declarabimus in Tractatu de actibus humanis, cum agemus de physica praedeterminatione: Ergo D. Thomas non potest intelligi vel explicari de concursu simultaneo.

Deum S. Thomas ibidem in resp. ad 5. praecipuum Adversariorum fundamentum convellit, ut constabit ex dictendis infra §. 9. ubi ejus verba reteremus.

Ratio fundamentalis nostrae conclusionis expenditur.

195 Hæc ratio sumitur ex D. Thoma q. 3. de malo art. 2. ubi probat dupliciter actionem peccati esse a Deo. Primo quidem ratione communi, quia cum ipse Deus sit ens per suam essentiam, nam sua essentia est suum esse, oportet quod omne quod quomodocumque est, derivetur ab ipso. Nihil enim aliud est quod sit suum esse, sed omnia dicuntur entia per quandam participationem: omne autem quod per participationem dicitur tale, derivatur ab eo quod est per essentiam. sicut omnia ignita derivantur ab eo quod est per essentiam ignis. Manifestum est autem quod actio peccati est quoddam ens, & in quodammodo ensi partem: unde necesse est dicere, quod sit a Deo. Secundo idem patet ratione specialiter: necesse est enim omnes motus secundariorum corporum causari a primo motore, sicut omnes motus inferiorum corporum causantur a motu tali: Deus autem est primum movens respectu omnium motuum & spiritualium & corporalium, sicut corpus calefit per principium omnium motuum inferiorum corporum: unde cum actus peccati sit quidam motus liberi arbitrii, necesse est dicere quod actus peccati, in quantum est actus, sit a Deo.

196 Eandem rationem adducit 1. 2. quæst. 79. art. 2. ubi sic dicitur: Actus peccati & est ens & est actus, & ex utroque habet quod sit a Deo: omne enim ens, quocumque modo sit, oportet quod derivetur a primo ente, ut patet per Dionysium, cap. 5. de divinis nominibus. Omnis autem actio causatur ab aliquo existente in actu, quia nihil agit, nisi secundum quod est actu: omne autem ens actu, reducit in primum actum, scilicet Deum, sicut in causam, qui est per suam essentiam actus: unde relinquatur quod Deus sit causa omnis actionis, in quantum est actus. Sed peccatum nominat ens & actionem cum quodam defectu: defectus autem ille est ex causa creata, scilicet libero arbitrio, in quantum deficit ab ordine primi agentis, scilicet Dei: unde defectus iste non reducit in Deum sicut causam, sed in liberum arbitrium: sicut defectus claudicationis reducit in tibiam curvam, sicut in causam, non autem in virtutem motuam, a quo tamen causatur quicquid est motus in claudicatione. Et secundum hoc Deus est causa actus peccati, non est tamen causa peccati, quia non est causa huiusmodi actus sit cum defectu.

197 Ex his D. Thoma testimonio facile deduci potest ratio fundamentalis nostrae conclusionis, quæ sic potest breviter proponi. Quidquid Deus causat in tempore, ab æterno causare decrevit & prædestinavit. Sed Deus causat in tempore materiale peccati, quatenus est ens & actus. Ergo illud sub hæc ratione ab æterno prædestinavit. Major constat: nam causalitas quæ in tempore Deus res vere efficit, effectus est illius æterna prædestinationis, quæ ab æterno ens causare decrevit & prædestinavit. Unde D. Thomas q. 3. de veritate art. 7. ait quod omnes effectus secundum ex prædestinatione Dei procedunt. Minor vero probatur triplici ratione, quarum idem S. Doctor locis citatis insinuat. Prima est: Omne ens quocumque modo fit, derivatur a causante a primo ente, alioquin Deus non esset causa universalis omnium entium, quod est contra fidem, quia Deus est factor omnium visibilium & invisibilium profectum: immo contra naturalem rationem, quæ docet id quod est tale per essentiam, esse causam eorum omnium quæ sunt talia per participationem, sicut omnia ignita derivantur ab eo quod est per essentiam ignis: Sed materiale peccati est aliqua vera entitas creata & participata, ut manifestum est, nisi velimus cum Manichæis aliquam naturam & entitatem malam affirmare: immo si entitas aliqua & actio non esset in peccato, peccatum saltem commisionis non esset, ut de omissione modo taceamus. Unde S. Thomas q. 3. præcedenti relatus ait opinionem quæ docet actus peccatorum, quatenus actus & entia sunt, non esse a Deo esse propinquissimam duplici errori, Manicheorum videlicet, quod constituentium prima principia, & Pelagianorum, in quantum derogat talis assertio divinæ causalitati. Et in 2. ad Annib. dist. 37. quæst. unica art. 1. Hæreticum (inquit) est dicere, aliquod ens, in quantum ens, non esse a Deo, nec solum fidei contrarium est, sed etiam rationi. Secunda ratio D. Thom. sic ab eo proponitur: Omnis actio causatur ab aliquo existente in actu, quia nihil agit, nisi secundum quod est actu: omne autem ens actu reducit in primum actum, scilicet Deum, sicut in causam, qui est per essentiam actus: Ergo materiale peccati, in quantum est actus, causatur a Deo. Tertia est: Necesse est omnes motus secundariorum corporum causari a primo motore, sicut omnes motus inferiorum corporum causantur a motu tali. Deus autem est primum movens respectu omnium motuum & spiritualium & corporalium: sicut corpus calefit per principium omnium motuum inferiorum corporum, unde cum actus peccati sit quidam motus liberi arbitrii, necesse est dicere, quod actus peccati, in quantum est actus, sit a Deo.

198 Respondent Adversarii, se facere actionem peccati, ut actio & entitas est, esse a Deo, non quidem per voluntatem

prædestinantem, & concursum determinatum, sed per voluntatem conditionatam, & concursum indifferenter. Sed hoc frivolum est, voluntas enim illa conditionata, non est rerum causa, immo potius ex illa inferitur quod Deus rerum causa non sit, sed quod vult creaturam esse finem actionis principium & causam, si ipsa tamen creatura voluerit. Unde illi Auctores volunt, hominem determinare Deum concurrere ad hunc potius actum, quam ad alium, subinde incipere per inchoare suam actionem: Jam ergo inchoatio illius actionis non est a Deo, sed a voluntate creata: unde cum inchoare actionem fit aliquid reale, & non merum ens rationis, sequitur aliquid reale, in rerum natura existens, subfugere divinam causalitatem, quod erroneum est. Adde quod determinatio liberi arbitrii non potest causari a decreto indifferenti & conditionato, ut fæpe ostendimus: Tum quia tale decretum illam expectat a libero arbitrio, ut determinate in actus nostros liberos influat, sicut docent Adversarii: Tum etiam, quia a principio indifferenti, ut indifferens est, non potest procedere voluntatis determinatio, sicut nec a frigido ut tali produci calor: Ergo saltem voluntatis determinatio, quæ est ipsa libertas actualis, eximitur a causalitate primæ & universalissimæ causæ, in sententia Adversariorum. Unde Molina in concordia q. 14. art. 13. disp. 52. §. 5. scribitur, ait: Quod voluntas sit in hanc vel illam partem inclinet, non provenit ex eo quod Deus id ab eo vult fieri, sed ex eo quod ipsa libere id vult facere. Vult ergo talem flexum sui determinationis voluntatis creata, non esse a Deo, sed a solo libero arbitrio, subindeque tollit a Deo rationem primæ causæ & primi principii, respectu aliquis entitatis & actualitatis creata, quod D. Thomas supra relatus ait esse hæreticum, nec solum fidei, sed etiam rationi contrarium.

§. IX.

Solvuntur objectiones.

Objiciunt in primis Adversarii plura Conciliorum & SS. 199 Patrum testimonia, quibus fuisse conitari actionem quæ in peccato est, quatenus actio & entitas est, a Deo non esse vultam nec prædestinatam. In primis opponunt illud Concilii Arausiaci II. can. 25. Aliquis ad malum divinam potestatem prædestinatus esse, non solum non creditur, sed etiam si sunt qui tantum malum credere vult, cum omni dejectione illis antea bona licentur. Eadem verba habentur in Concilio Valentino sub Lothario can. 3. Item D. Prosper in respo. ad 10. objectionem Vincentianam: Desideranda (inquit) & abominanda opinio, quæ Deum esseque male voluntatis, aut male actionis credit auctorem, cujus prædestinationis nunquam extra bonitatem, nunquam extra iustitiam est. Unde extra vitam Domini misericordia & veritas. Adulteria enim maritatorum & corruptelæ virginum, non instruitur novis sententiis divinis, sed damnantur, sed puniunt. Ait etiam in resp. ad aliam objectionem Vincentii, quod sicut Deus non inditit malo Angelo illam voluntatem qua in peccato non sit, ita nec in hominibus illum affectum quo diabolum imitantur inferunt. Demum Fulgentius in lib. ad Monimum ait: Post peccatum ex prædestinatione Dei esse, si posse aliquis hominum iuste peccare. Et rursus: Si dixerimus prædestinatum a Deo aliquod opus malum, nos Deo misericorditer & iusto tale opus ascribimus, quod absque, ubi nec misericorditer potest esse iustus.

200 Respondet in his & similibus Conciliorum & SS. Patrum testimoniis, quæ in vatum congerit & accumulavit Adversarii, non esse sermonem de ipsis operibus malis, quatenus sunt actiones, seu entitates sunt, sed quatenus præcise actiones elicitæ ab humana voluntate, cum malitia annexa & intrinseca conjuncta, secundum quam rationem vere peccata sunt, vereque a Deo prohibita, & nullo modo ut sic a Deo prædestinata, vel causata. Unde cum Concilium Arausiacum definit Deum non prædestinare ad malum, loquitur de malo culpa, & de peccato formaliter: quia prædestinare appellat proprium conceptum supra terminum in quem fertur, ut est communis Theologorum, immo & Dialecticorum sententia: peccatum autem five malum culpa formaliter dicit actionem simul cum adjuncta malitia, quam Deus nec prædestinat, nec causat. Consulto autem dicit Concilium hoc non credere aliquos ad malum esse prædestinatos, sed id anathematizare: quia a Pelagianis & Semipelagianis imponebatur S. Augustino & defendentibus eius doctrinam (quam Concilium approbat & defendit) quod Deum constituerent, ad malum culpæ homines prædestinare, sicut modo defendentibus Augustini doctrinam idem objicit ab assertoribus scientiæ mediæ, sed immerito, ex eo enim quod Deus entitatis & bonitatis actum malorum constituitur auctor, nulla ratione sequitur quod etiam culpæ constituitur effector, ut §. sequenti notabit. Simili ratione Pelagianus putabant damari bonum nuptiarum, quia libidinis esse concubitum: Unde Augustinus lib. de peccato orig. c. 37. contra illos dicit: Verum quia jam ipsa conditione mortalium, nunc sicut nuptiarum concubitus & libido, eo se ut cum libido reprehendunt, etiam nuptialis

nuptialis concubitus licitus & honestus reprehendi poterit ab eis, qui volunt discernere ipsa vel nefarius, nec attendunt illud esse nuptiarum bonum, unde gloriantur nuptia, id est proles, pudicitia, sacramentum; illud autem non esse nuptiarum, sed carnalis concupiscentiæ malum, de quo erubescunt & nuptia.

201 Ex his patet responso ad testimonia SS. Patrum, nihil enim aliud volunt, nisi quod Deus ad mala culpæ, five ad peccata non prædestinat, nec illa vult vel causat: mala autem culpæ five peccata, ut supra dicebamus, dicuntur actionem cum deformitate adjuncta, quam Deus nullo modo prædestinat, nec causat. Unde circa hoc observanda est hæc regula quam tradit S. Thom. in 2. dist. 27. quæst. 2. art. 2. Quodcumque nomen deformitatem simul cum actu significat, sive in generali, sive in speciali, non potest dici quod a Deo sit simpliciter, unde non potest dici absolute quod peccatum sit a Deo, ut homicidium, aut aliquid huiusmodi, nisi cum hæc additio, in quantum est actus, & in quantum est ens.

202 Objiciunt secundo celebre Augustini testimonium, de dampnum ex lib. 2. de libero arbitrio c. 20. ubi dicitur de origine mali, & quæsiōnem de qua nunc agitur, an scilicet Deus moveat voluntatem ad actus malos; pertractans, sic dicitur: Sed in fœderis quæsiōnem ex quoniam movetur voluntas cum se avertit ad incommutabili bono ad mutabile bonum, unde ipse motus existit, qui profecto malus est, tamen voluntas libera? Si enim motus iste est averfio voluntatis a Domino Deo, sine dubitatione peccatum est, nunquam possimus auctorem peccati Deum dicere? Non erit ergo iste motus ex Deo, unde rigetur? Et quibusdam interjectis, ad quæsiōnem sic respondit: Omne bonum ex Deo, nulla ergo natura est qua non sit ex Deo; motus ergo ille averfionis quem facerem esse peccatum, quoniam defectivus motus est, omnis autem defectus & nihil est, unde quo perinet, & ad Deum non pervenire non debet.

203 Respondeo in pluribus antiquis exemplaribus aliter haberi, & oppositum concludi, sic enim dicitur: Motus ergo ille averfionis quem facerem esse peccatum, quoniam defectivus motus est: omnis autem defectus ex nihilo est: unde quo perinet, & ad Deum pervenire non debet. Utraque illatio potest inferri ex præmissis S. Augustini verbis, & utraque videtur intenta a S. Doctore. Loquendo enim de illo motu, quatenus defectus est, ex littera illa optime concluditur quod a Deo non sit, ut quædam exemplaria habent. Loquendo vero de illo, quatenus motio seu actio est, ex eadem littera recte concluditur quod ex Deo sit, ut habent alia exemplaria. Præmissa enim S. Augustinus præmissa, ex quibus utraque illa contradictoria illatio potest deduci, sed in diverso sensu jam explicato.

Si quis autem præferat editionem Lovanienfium, in qua habetur: Et ad Deum non pervenire non debet, aliis antiquioribus, in quibus contrarium dicitur, facile respondeat poterit. Augustinus tibi loqui de motu averfionis, ut defectivus est, & regulis morum difformis, sub qua ratione humana, ut a prima causa deficiente, sed a voluntate humana, sed potius ibidem causa infirmare, motum illum voluntatis, ut physicus est & vitalis, a Deo, ut primo movente & primo vivente procedere: nam ibidem ait, quod omne bonum ex Deo est, & quod nulla natura est, quæ non sit ab illo. Et in tertio libro de Trinitate, c. 4. dicit quod voluntas Dei est prima & summa causa omnium corporaliū spirituum atque motuum. Ex quo loco S. Thom. 1. 2. q. 79. art. 2. in argumento sed contra, recte inferi quod divina voluntas est causa prima & summa motus & actionis quæ est in peccato, quatenus præcise entitas & motio est.

204 Objiciunt tertio: Si Deus voluntate absoluta & efficaci prædestinat materiale peccati, licitum & laudabile erit homini illud velle: sed hoc est absurdum: Ergo & illud. Sequela Majoris videtur manifesta, licitum enim & laudabile est velle id omne quod Deus vult, cum laudabile sit in omnibus se conformare voluntati divine.

Respondet negando sequela Majoris, & ad ejus probationem dico, quod licet licitum & laudabile sit velle id omne quod Deus vult ut voluntatis motor ac provisor, non tamen id omne quod vult, ut specialiter generali primi motoris & universalis provisoris, hæc enim voluntate generali vult permittere peccata, & simul nobiscum concurrere ad materiale illorum, ut fatentur Adversarii, & tamen nec laudabile nec licitum est ea velle. Item Deus hæc voluntate generali vult bella, pestes, incendia, mortem parentum, damnationem reproborum, & alia huiusmodi, & tamen non semper est licitum ea velle, nec semper est laudabile, & actus virtutis tali voluntati se conformare.

205 Objiciunt quarto: Deus prohibet ipsos actus malos, etiam pro materiali, ut constat ex verbis Decalogi: Non occides, non concupisces, non furum facies. Ergo illos non vult; nec prædestinat, etiam quantum ad materiale. Consequenter videtur manifesta, alioquin Deus simul vellet & non vellet eundem actum, simulque ipsum edificaret & destrueret.

Respondeo quod Deus prohibet illos actus ut sunt ab homine, scilicet deficienter, non tamen prohibet illos ratione præcise entitatis quam prædestinat; quare secundum diversam rationem & vult Deus illam entitatem, & illam non vult: vult enim illam quatenus est a se, & quatenus præcise entitas est, non vult autem illam quatenus est a causa secunda deficienter, sub qua ratione fundat malitiam & deformitatem. Sicut anima vult motum claudicationis quatenus est a se, seu quatenus vitalis est; & illam non vult in quantum est a tibia curva & defectuosa, sub qua ratione obliquus & deformis est. Unde nulla ratione sequitur quod Deus operetur id quod prohibet, vel quod adificet id quod destruit.

206 Objiciunt quinto: Si Deus prædestinaret voluntatem ad materiale peccati, seu ad entitatem & actionem quæ est in peccato, esset causa peccati, cum illud resisteret ad positionem materialis, sicut relationes & privationes resistent ad positionem fundamenti; Sed hoc repugnat divinæ sanctitati: Ergo & illud.

Ad hoc argumentum, quod apud Adversarios palmarium est, respondeo quod olim Julianus simili difficultate turbatus, ad probandum non dari peccatum originale in parvulis, sic enim ratiocinabatur: Deus est causa corporum, solum, conjunctio: Ergo ex generatione patris non sequitur peccatum, alioquin Deo attribueretur. Cui respondet S. Augustinus lib. 3. quem scripsit contra illum, cap. 9. Sicut de peccato aditorem si ego dicerem: tot malorum, id est lascivitiæ, cupiditatis, criminis, bonus fructus esse non potuit: recte mihi responderet, hominem qui de adulterio natus est, non esse fructum lascivitiæ, cupiditatis, criminis, quorum malorum auctor est diabolus; sed corpus, solum, conjunctivum, quorum bonorum auctor est Deus. Sic ego illi resistere dico, malum cum quo nascitur homo, non esse fructum corporum, solum, conjunctivum, quorum bonorum auctor est Deus, sed prima prævaricationis, cuius auctor est diabolus. Ita similiter non respondere possumus, quod Deus non est auctor peccati, quamvis prædestinaret voluntatem ad materiale, ex quo malitia sequitur. Unde D. Thom. 1. 2. q. 79. art. 1. & 2. utrumque docet, nempe quod Deus causa peccati non est, & quod est causa actionis & entitatis quæ est in peccato; & rationem assignat, quia nimirum licet Deus causet quicquid actionis & entitatis est in peccato, non tamen est causa huiusmodi illa entitas five actus sit cum defectu: sicut virtus motiva est causa conjunctivæ motionis quæ est in claudicatione, non tamen est causa ut motio hæc cum claudicatione. Et huius iterum ratio est, quia ut ait idem S. Doctor q. 3. de malo, art. 2. ad 2. deformitas peccati non consequitur speciem actus, secundum quod est in genere nature, secundum quam rationem a Deo causatur; sed tantum consequitur deformitas ad illam rationem secundum quam a solo homine fit, operante difformiter ad regulas morum, & se subtrahente a rectitudine divinæ causalitatis & concursus. Unde Capreolus in 2. dist. 37. art. 3. ad 3. docet, quod si Deus substantiam actus odii Dei, vel alterius actus mali, sed solo procederet aut conservaret extra omne subiectum, non propterea peccaret, neque talis actus esset peccatum, neque haberet deformitatem odii, eo quod talis deformitas non necessario consequatur substantiam talis actus in se, vel etiam ut a Deo procedat, sed solum ut procedat a libero arbitrio defectibili, suoque illo actu recedente a lege & a recto ordine ad Deum ut finem ultimum. Sed de hoc fufius §. sequenti, ubi de concordia divinæ sanctitatis, cum prædestinatione & prædeterminatione ad materiale peccati.

Objiciunt sexto nonnulli Recentiores hoc argumentum, 207 quod indissolubile appellatur. Deus absolute & efficaci decreto, inconflata hominis voluntate, vult quod ille libere, & cum advertentia rationis, in particulari, & cum omnibus suis circumstantiis, hunc actum, v.g. odii Dei, eliciat: Sed impossibile est, quod homo libere, & cum advertentia rationis, tale actum eliciat, nisi peccando: Ergo Deus absolute & efficaci decreto vult quod homo peccet.

Verum non est difficultas huius insolubilis nodi solutio. In 208 primis enim respondeo hoc argumentum esse pure sophisticum, quia in eo variatur suppositio, & fit transitus a sensu materiali ad formalem, vel a specificativo ad reduplicativum. Nam in Majori ly actus sumitur pro materiali peccati, materialiter & specificativo sumpto: in Minor vero, fundatur super ipsam malitiam & deformitatem. Unde illud argumentum eodem vicio & defectu laborat, quod istud. Anima absolute & efficaci vult tibi curvam motu progressivo moveri, sed tibi curvam non potest motu progressivo moveri, nisi claudicando: Ergo anima absolute & efficaci vult quod tibi curva claudicet. Vel quod istud. Deus efficitur vult quod Petrus a Paulo generetur, sed Petrus non potest a Paulo generari, nisi peccatum originale contrahat: Ergo Deus efficitur vult Petrum contrahere peccatum originale. Potest etiam formari simile argumentum ex principis Adversariorum: Deus enim iuxta illorum principia, absolute & efficaci decreto vult ponere hominem in illis occasionibus & circumstantiis, in quibus prævidet per

scientiam mediam illum peccatum: Sed impossibile est quod homo positus in illis occasionibus & circumstantiis non peccet, aliquo divina scientia falleretur, & id quod Deus prescivit, non eveniret: Ergo Deus absolute & efficaci decreto vult quod Petrus incidat in peccatum.

Respondendo secundo distinguendo Majorem: Deus absolute & efficaci decreto vult quod homo elicit actum odii modo effectivo, concedo: modo delectivo, nego. Similiter distinguo Minorem, & nego Consequentiam.

Explicatur: Voluntas creata est causa actus odii Dei, & quoad realitatem, & quoad delectum. Et si adjuvetur vel determinetur sub utroque modo & effectivo, & delectivo, seu involvitur utrumque: talis causa, vel movens, vel cooperans, vel adjuvans, etiam movet, & cooperatur ad peccatum. Si adjuvetur, vel foveatur, & causatur ille actus, sub precisa ratione entitatis, & quantum ad id quod in eo vitale & effectivum est, non ex hoc fit operatio vel influxus in delectum, sed potius est influxus oblati delectu, quia sustinet entitatem, ne absorbeat a delectu, & destruat a malo.

Dices: Concurrit praevis causat actum, non solum eo modo quo exit a Deo, sed etiam eo modo quo exit a voluntate creata; quia facit illum agere, eoque movet & terminat ut elicit suo modo talem actum: Sed actus malus, verbi gratia, odium Dei, eo modo quo exit a voluntate creata, peccatum est: Ergo Deus per concursum praevis movet, & determinat voluntatem creatam ad peccandum, & sua efficaci praedestinatione determinat peccatum a non peccante: Sicut in sententia Thomistarum, per gratiam efficacem discernit consentientem a non consentiente.

Respondendo distinguendo illam partem Majoris. Eo modo quo exit a voluntate creata: eo modo effectivo, concedo: delectivo, nego. Similiter distinguo Minorem: Sed actus malus eo modo effectivo quo exit a voluntate, peccatum est, nego: Eo modo delectivo quo ab illa egreditur, concedo. Solutio patet ex dictis, & potest explicari exemplo animae moventis, & determinantis tibi curvam, ut vitaliter, & effectivis se moveat, non tamen ut agat modo delectivo. Unde (inquit S. Thomas supra relatus) *De factis. Classificationis reductio in virtutem motum, a qua tamen causatur quidquid est motus in classificatione.* Ex quo patet solutio ad illud quod subiungitur: cum enim Deus praedestinet tantum existantiam actionis peccaminose, & nolit ejus malitiam, & delectum, sua praedestinatione non discernit peccantem a non peccante, sed operantem a non operante.

Obijciunt ultimo Adversarii, & dicunt, nostram sententiam videri radam & asperam, ac repugnantem divinae bonitati & aequitati: injuriam enim videntur, quod Deus aeterno supplicio hominem puniat propter actus quos ab aeterno praedestinavit eum elicitarum, & ad quos eliciendos, motione efficacissima, & actu admodum solubilibus connexa, voluntatem ejus applicavit, & praedestinavit. Quod explicatur quidam Recentiores exemplo Judicis, qui proculdubio esset iniquus, si rem furto sublatam mitteret in peram alicujus, & postea illum tanquam de furto convictum, morti adjudicaret.

Respondendo primo, hoc etiam telam facile posse in Adversarios retorqueri: Divina enim bonitas & aequitas repugnare videntur, quod cum vident per scientiam mediam infinitas occasiones & circumstantias, in quibus homo non erat peccaturus, sed bene operaturus, nolit eum in illis constituisse, sed potius in aliis, in quibus per eandem scientiam praeservit eum infallibiliter in peccatum lapsurum. Non minus enim repugnat hominem positum in illis occasioibus & circumstantiis, in quibus Deus previdit illum peccaturum, non labi in peccatum; quam hominem ad materiale peccati praedeterminatum, actum illum non elicere, nam sicut implicat Dei voluntatem frustrari, ita & ejus praesentiam falli. Unde exemplum Judicis potest etiam in illos retorqueri. Si enim Judex praeripiam uxorem ad filium duceret & traheret ad lupanar, in quo certo sciret, illum ab impudicis fore constuprandam, & violandam: potest ne postea iuste illum punire, & morti adjudicare propter adulterium commissum? Ea quae non habent iustissimam causam excusationis, & quoniam adversus illum? Item si quis duceret aliquem ad fatigium turris, vel ad supercilium montis, ex quo certo sciret eum in precipitium lapsurum; vel in sylvam in qua deberet a latronibus spoliari, plagis affici, & tandem jugulari, talis consenserit-ne esse causa solum permissiva, & non positiva casus & mortis illius? Videant ergo Adversarii, quomodo tela projecta redeant in projectentem, & difficultas proposita, nobis & illis communis sit. Hoc praemissio.

Ad objectionem directe respondeo, negando Majorem. Ad cuius probationem, dicendum est, quod sicut licet magister manum discipuli ad scribendum applicet, & physice promoveat; & cum illo, non solum simultaneo, sed etiam previo concursu, ad scribendum concurrat: quia tamen discipulus a rectitudine talis motionis & applica-

tionis se subtrahens, inducit & causat in scriptione obliquitatem, deformitatem, & delectum: meretur ab illo corripi, cedi, & flagellari. Item sicut licet in sententia Adversariorum, Deus determinet voluntatem creatam ad actus peccati in individuo, in quo (ut supra annotavimus) reperitur aliqua specialis malitia, quae illi non convenit secundum suam rationem specificam (ea scilicet quae sumitur ex intensione graduali actus, vel ex circumstantiis intra eandem speciem aggravantibus) tamen iustissime specialem illam malitiam, in reprobis aeterno supplicio puniunt: quia scilicet, quomvis Deus determinet ad substantiam & entitatem illius actus individualiter considerati, non tamen ad specialem illam malitiam & deformitatem, quae illi ex delectabilitate voluntatis adjungitur. Ita similiter nos dicimus, quod licet Deus ad speciem & entitatem actuum malorum, in esse physico & naturali consideratam, quae transcendit malitiam, voluntatem creatam, ut in ultimo fine reducibilis, voluntatem creatam, ut prima causa, & praedeterminet; quia tamen peccator a regulari motu devians, & a rectitudine divini concursus se furibundus, tali entitati superinducit malitiam & delectum moralem, iustissime a Deo corripitur, & castigatur; nullaque datur peccatoribus iusta excusationis vel quoniam causa adversus Deum.

Infabes: Demus aliquem gravi aliqua tentatione vexatum, & considerentem utriusque motiva ad eam intentionem, & ab ea deterrita, praedeterminari a Deo ad materiale peccati: nonne ille habebit legitimam excusationem, & merito dicere poterit, se tale peccatum commississe, quia dubitans, & quasi pendulus inter motiva contraria, fuit a Deo in talem actum inclinatus, & ad illum praedeterminatus?

Respondendo nullam tali homini dari legitimam causam excusationis & quoniam: Tum quia non fuit a Deo praedeterminatus nisi ad entitatem & substantiam actus in esse physico & naturali consideratam: ille vero ex propria delectabilitate, ad ejus deformitatem, & malitiam moralem se determinavit: Tum etiam, quia tante tali praedeterminatione poterat (potentia saltem antecedenti, & in sensu diviso) non ponere illum actum.

Ad quod, licet Deus in genere causae efficientis, & per modum primae causae, & universalis provisorius inchoet illum actum, sub ea ratione quae est physica & vitalis (alias enim non posset habere rationem primae causae, & primi principii respectu illius, ut supra ostendimus) homo tamen illum inchoat in alio genere causae, materialis scilicet & dispositivae, quatenus objective, & materialiter movet Deum; ad praedandum influxum illum praevisum in materiale peccati. Cum enim natura humana per peccatum originale sit vitata & corrupta, & magis in malam quam in bonum propensa: ratione corruptionis appetitus sensitivi, rebelliosis concupiscentiae, & propensionis quam habet ad peccatum, objective & materialiter movet Deum, ut aliquando in penam peccati praecedentis, saltem originalis, ei denegat auxilia efficaci ad vitandum peccatum; eaque ad materiale peccati praedeterminet. Ita expresse docet S. Prosper respondens ad primam objectionem Gallorum, qui dicebant ex doctrina S. Augustini sequi, quod ex praedestinatione Dei, veluti facti necessitate, homines ad peccatum compellerentur, & traderentur in perditionem. Quod etiam Catholicis impendat olim Sanctus Sempelagianus Antisempelagianus, ut videtur potest lib. I. de grat. & libero arbitrio, c. 18, & 19. Respondens, inquam, D. Prosper illi objectioni, seu potius calumniam Sempelagianorum, sic ait: *Qui praedestinationis nomine fatum praedicat, tam non est probandus, quam qui facti nomine variam praedestinationis infamas: facti enim opinio vera est, & de falsitate concepta; praedestinationis autem fides, nulla sanctorum Scripturarum auctoritate monstrata est, cui nullo modo fas est, ea quae ab hominibus mala aguntur ascribi, qui in praedestinatione cadunt, non ex conditione Dei, sed ex primi patris pravitate venerunt.* Idem colligitur ex D. Thoma 2. 2. quae 2. artic. 5. ad 1. ubi ex Augustino docet auxilium gratiae hominibus in statu naturae lapsae, in penam praecedentis peccati, saltem originalis, interdum denegari. Id etiam constat ex dicendis in Tractatu de praedestinatione disp. 5. art. 3. ubi ostendimus, iuxta doctrinam utriusque S. Doctoris, reprobationem negativam (id est decretum denegandi gloriam ut beneficium indebitum) fieri ex praedestinatione peccati originalis, ac proinde primam permissionem peccati (qua non solum importat denegationem auxilii efficaciis, sed etiam decretum influendi per modum primae causae, & universalis totius entis provisorius, in materiale peccati) esse illius effectum.

Ex hac doctrina facile intelliges & expones locum D. Anselmi, cui postissimum confidunt Adversarii, desumptum ex libro de casu diaboli c. 28. ubi, inquit, docet Deum non sponte dare concursum ad motum voluntatis pravum, sed ut rapiatur permittere. Nam praeterquam quod Anselmus in toto illo capite, ne verbum quidem habet de concursu Dei, & loquitur solum de malo uli, seu de abusu liberi arbitrii,

Concordia sanctitatis divina cum decreto praedeterminante, & physica praedestinatione ad materiale peccati.

Deo primo: Deus, absque ullo suo infinita sanctitatis praesudicio, potest praedefinire, & de facto praedefinire materiale peccati, materialiter sumptum, id est quatenus est ens, & actus physicus & vitalis.

Probatur conclusio ratione fundamentali: Deus absque praesudicio suae infinitae sanctitatis praedefinit omnes actus bonos, ut tales, sive sint boni bonitate morali simul & naturali, sive tantum bonitate naturali seu physica: At qui materiale peccati, materialiter sumptum, est actus bonus, bonitate non quidem morali, sed naturali, sive physica, cum sub hac ratione & secundum suum esse physicum, non pertineat ad lineam moralem, nec proinde ad lineam mali morali, sed ad lineam esse naturalis & physici, quia bona est bonitate physica & naturali: Ergo materiale peccati, materialiter sumptum, potest praedefiniri a Deo, absque ulla lesione sui praesudicio suae infinitae sanctitatis.

Respondent Adversarii, quod licet materiale peccati, materialiter & specificative sumptum, sit ex suo genere, sive ex sua linea, bonum: tamen ob indispensabilem nexum quem habet cum malitia morali, in odio Dei v. g. non potest Deus suo decreto illud efficiter velie ac praedefinire, nisi etiam indirecte & secundario velit efficaciter ac praedefiniri ipsum formale: unde cum istud repugnet divinae sanctitati, illud pariter ei adversari censendum est.

Sed contra primo: Licet aliqua sint inter se inseparabiliter connexa, non sequitur, nec oportet, quod causa vel potentia quae unum attingit, debeat necessario attingere aliud, ut patet in bono, quod licet identificetur cum vero, immo & in eo transcendentaliter includatur, ita tamen attingitur voluntate, quod verum nullo modo ab ea attingatur; quia nimirum verum non est obiectum voluntatis, sed bonum: Ergo similiter: licet in actibus intrinsece malis, v. g. in odio Dei, materiale peccati non possit realiter separari a formali, sive a malitia morali, eo ipso tamen quod malitia illa non continetur intra obiectum adequatum divinae voluntatis, bene tamen ejus materiale, sive fundamentum specificative spectatum, potest Deus decreto suo efficaci & praedefinitivo attingere materiale illius peccati, absque eo quod attingat ullo modo, etiam indirecte, ejus formale. Hanc rationem infirmat S. Thom. in 2. dicit. 37. q. 2. art. 2. ad 5. ubi sic dicitur: *Sicut actio quae peccati deformitatem habet, dicitur bona, in quantum est actio, bonitate naturae; non propterea quod aliquando invenitur separata a deformitate, sed quia bonitas naturalis deformitatem subsistit. Ita etiam Deus dicitur causam illius actionis, in quantum est actio, & non in quantum est deformis: hoc modo in actione deformitatis conjuncta, hoc quod est actionis facti, & quod deformitatis non facti. Est enim in aliquo effectum naturae inseparabiliter suis conjunctum, non oportet, ut quod est causa ejus quantum ad unum, sit etiam causa ejus quantum ad alterum, sicut natura est causa oculi, quantum ad substantiam ejus, & non quantum ad defectum caritatis, qui ex natura defectus accidit.*

Confirmatur: Materiale peccati, licet sit connexum cum formali, terminat complacentiam divinam, absque eo quod illam terminet malitia formalis: Ergo pariter terminare poterit volitionem Dei efficacem, & decretum praedeterminans, absque eo quod malitia formalis illud terminet. Consequenter patet, nam si complacentia divina terminata ad materiale peccati, non transit necessario ad formale, hoc ideo est, quia materiale continetur intra obiectum divinae voluntatis, non vero formale: Sed hac ratione admissa, nulla potest ratio assignari, cur idem non dicatur de volitione Dei efficaci: Ergo ista potest terminari ad materiale peccati, absque eo quod se extendat ad formale. Antecedens vero probatur: Materiale peccati non terminat actum displicentiae voluntatis divinae: Ergo terminat complacentiam divinam; cumque in malitia formali non possit complacere divina voluntas, verum est dicere, quod materiale peccati terminat complacentiam divinam, absque eo quod illam terminet malitia formalis. Consequenter patet, Antecedens probatur. Omnipotentia Dei vere & proprie causat materiale peccati, quod cum sit ens creatum & participatum, non potest subsistere sine causa causalitatem: Ergo illud non terminat odium & displicentiam divinam. Consequenter manifesta est, tum ex illo Sapient. 11. *Nihil odisti eorum quae fecisti.* Tum etiam, quia si materiale peccati, ut causatur ab omnipotentia Dei, displiceret Deo, & terminaret odium ejus, sequeretur, ipsam quoque omnipotentiam, ut in illud influentem, displicere Deo, & odium ipsius terminare; cui enim opus displicet, etiam displicet influens in illud; unde quia peccatum displicet Deo, etiam homo peccans est displicet, iuxta

arbitrii, quem dicit non esse a Deo sicut ipsam volendi potestatem, facile potest explicari, iuxta principia jam tradita dicendo scilicet, influxum praevisum in materiale peccati, non dari sponte a Deo & a voluntate creata aliquo modo rari: quia illa, ut jam ostendimus, ratione propensionis, quam habet ad peccatum in statu naturae lapsae, & ratione peccati praecedentis, saltem originalis, Deum aliquo modo (objective scilicet & materialiter) movet, & determinat, ac veluti cogit ad praedandum influxum & concursum praevisum ad materiale peccati. In quo etiam sensu potest explicari illud Isaiae, *Servite me fecisti in iniquitatibus tuis.*

Infabis rursus, & dices, hac responsione non evacuari penitus difficultatem, nam idem argumentum potest fieri de Angelis, & primis parentibus in statu innocentiae, & queri, cur Deus illis denegaverit auxilia efficaciter ad perseverandum, eoque praedeterminaverit ad materiale inobedientiam, potius quam ad observantiam & impletionem praecipii? Cui difficultati non potest satisfieri, recurrendo ad culpam praecedentem, quae indignitate sua Deum movit ac determinaverit, ad illis denegandum auxilia efficaciter, & praedeterminandum ad materiale peccati, cum illud peccatum fuerit omnium primum, & nullam culpam praecedentem supposuerit.

Respondendo primo, quod sicut Adversarii nullam possunt assignare causam, cur Deus Angelis & primis parentibus denegaverit gratiam congruam ad perseverandum in bono, eoque posuerit in illis circumstantiis & occasionibus in quibus per scientiam mediam praeviderit illos in peccatum inobedientiae infallibiliter esse lapsuros; sed tenetur cum Apostolo recurrere ad inscrutabilia iudicia Dei: ita etiam nulla potest assignari ratio, cur Deus Angelis, & primis parentibus denegaverit auxilia efficaciter ad impletionem praecipii, & eos ad materiale inobedientiam praedeterminaverit, nisi quia ita voluit. Nec aliter respondet Augustinus lib. 11. de Genesi ad lit. cap. 10. ubi loquens de casu Adami & Angelorum ait: *Sed potest, inquit, etiam ipsorum voluntatem in bonum convertere, quoniam omnipotens est. Potest plane: cur ergo non fecit? quia noluit: cur noluit, tenet ipsum est.*

Respondendo secundo, Deum voluisse permittere casum Adami & Angelorum, eoque ad materiale peccati inobedientiae praedeterminare, ut ostenderet delectabilitatem liberi arbitrii creati, ut ostenderet delectabilitatem liberi arbitrii creati. Ita Augustinus Tractatu de cantico novo cap. 8. ubi sic ait: *Quid valens liberum arbitrium non adjuvat, in ipso Adam demonstratum est. Ad malum scilicet ibi: ad bonum non nisi adjuvante a Deo.*

Tertio cum Joannes a S. Thoma, aliusque recentioribus Thomistis, responderi potest, Deum fuisse motum & determinatum ad denegandum Angelis & primis parentibus auxilium efficaciter & ad praedeterminandum illos ad materiale peccati inobedientiam, ab ipsam culpa concomitante, quae licet fuerit in eodem instanti in quo, cum denegatione gratiae, & praedeterminatione ad materiale peccati, utramque tamen praecessit prioritate naturae, vel instanti a quo, in genere causae materialis dispositivae: eoque fieri modo, quo corruptio antecedit generationem, vel actus contritionis & caritatis gratiam sanctificantem, a qua in sententia Thomistarum procedunt; & universaliter omnes dispositiones concomitantes formam, a qua per modum proprietatis dimanant, ut docet S. Thomas 3. p. quae 7. art. 13. ad 2. his verbis: *Color qui est dispositio ad formam ignis, est effectus praesens a forma ignis.* Vel denique sicut apertio fenestae, quae licet effectiva procedat ab ingressu venti in aulam, ad illum disponit, & illum in genere causae materialis dispositivae antecedit: quia remotio impedimenti se habet veluti quaedam dispositio, saltem negativa, ad introductionem formae. Sicut ergo in praesatis exemplis patet, quod nunquam fieret generatio, nisi praecederet corruptio; nec forma ignis introduceretur in lignum, nisi per calorem ut actu esset dispositum; nec peccator gratiam sanctificantem reciperet, nisi eliceret actus contritionis & caritatis; nec denique ventus intraret in aulam, nisi fenestra aperiretur. Ita similiter, nisi homo vel Angelus prius natura se determinaret ad formale peccati, vel ad materiale fundamentale sumptum, non praedeterminaretur a Deo ad materiale materialiter sumptum, seu ad entitatem physicam quae malitia morali subternitur.

Quod diximus de praedeterminatione temporali, applicari debet aeternae praedestinationi, seu decreto praedeterminanti, a quo proficit, & cuius est executio, eademque mutua prioritas in diverso genere causae, inter praedeterminationem ad materiale peccati, & praevisionem culpae, seu determinationis ad formale, admitti. Unde licet tale decretum in uno sensu praedestinatio appellari debeat, in alio tamen praedestinatio nuncupari potest, quia nimirum licet in alio genere causae sit prior determinatione voluntatis, in alio tamen est illa posterior, & ab ea dependet, modo explicato.

juxta illud Sapient. 14. Odio sunt Deo impius, & impietas ejus: Sed absurdissimum est dicere, omnipotentiam Dei, ut influentem in materiale peccati, ipsi displicere: Ergo & asserere, materiale peccati terminare actum displicentiae voluntatis divinae.

228 Confirmatur amplius: Quia materiale peccati continetur intra objectum omnipotentiae divinae, non vero formale, Deus sua omnipotentia causat per concursum primum materiale peccati, absque eo quod causat formale, ut ostendimus conclusionem sequenti: Sed hac ratio pari efficacia militat in voluntate Dei, cum illa non minus praesentia sit, quam ejus omnipotentia: Ergo poterit voluntas divina praedestinare materiale peccati, absque eo quod praedestinatum est annexum, & cum eo inseparabiliter conjunctum, subindeque absque ulla lesione & praedictio divinae sanctitatis.

229 Dico secundo, Deus praedeterminat physice voluntatem ad materiale peccati, sed in illud influat per concursum primum, absque ulla praedictio divinae sanctitatis suae.

Probatur primo: Cum anima moveat & applicat tibiam curvam ad gressum, ita causat illum motum, quatenus est physicus & vitalis, ut tamen illum non efficiat, quatenus est obliquus & defectuosus; sed defectus claudicationis in tibiam curvam tollitur reductio, quia nimirum ille defectus non continetur intra objectum adaequatam potentiae loco motus: Atqui similiter formale peccati, seu malitia ejus moralis, non continetur intra objectum adaequatam omnipotentiae Dei: Ergo Deus ita poterit applicare & praedeterminare voluntatem hominis ad materiale peccati ut ipsam tamen non applicet, nec praedeterminet ad formale, et annexum, & ab eo inseparabile, subindeque sine praedictio divinae sanctitatis. Major patet, Minor vero sic ostenditur. Objectum adaequatam divinae omnipotentiae est illud quod est reducibile & ordinabile in Deum ut ultimum finem, cum ratio primi principii & ultimi finis inter se convertantur; unde dicitur Prov. 16. Omnia propter secessum operatus est Dominus: Sed formale peccati, seu malitia ejus moralis, non est ordinabile in Deum tanquam in ultimum finem, cum potius sit recessus & deviatio ab illo ut fine ultimo: Ergo non continetur intra objectum adaequatam omnipotentiae Dei.

230 Probatur secundo argumento ad hominem: Deus de facto concurrat concursu simultaneo cum voluntate creata ad materiale peccati, & tamen non concurrat cum illa ad malitiam formalem, alias Deo attribueretur talis malitia, sicut ei tribuitur entitas materialis peccati: Ergo etiam promovet & praedeterminat peccati ad entitatem materialis peccati, absque eo quod promovet & praedeterminet ad malitiam formalem, subindeque absque lesione divinae sanctitatis: Consequenter probatur primo, quia multo magis concessit malitia & deformitas peccati cum concursu simultaneo, quam cum concursu praevio; cum primo enim conjungitur proxime & immediate, cum secundo vero mediate tantum & remote; quia concursus simultaneus est ipsius actus voluntatis, prout est a Deo simul operante, cum quo actu immediate conjungitur ipsa malitia peccati; concursus vero praevius non identificatur cum actione voluntatis, sed est quid praevium ad illam, unde non conjungitur cum malitia & deformitate peccati, nisi mediante actu voluntatis: Ergo si Deus possit concurrere simultaneo concurrere cum voluntate creata ad materiale peccati, absque eo quod concurrat ad formale, a fortiori id poterit per concursum primum. Secundo, non minus praesentia est omnipotentia divina, ut praedeterminans, quam ut simultanea cum voluntate concurrens: Ergo sicut concurrens simultaneo, attingit entitatem & actualitatem actus peccaminosi, & praedictio a malitia formali, poterit etiam praedeterminando ab ea praedictio. Tertio, ideo Deus simultaneo concurrere ad materiale peccati, praedictio a formali, quia istud continetur intra sphaeram seu objectum adaequatam divinae omnipotentiae: Sed hac ratio pari efficacia militat pro concursu praevio & praedeterminante: Ergo idem quod prius.

231 Respondent Adversarii, hoc inter concursum primum & simultaneum interesse discernere, quod iste est indifferens, nec per ipsum Deus determinat voluntatem creatam, sed potius ab illa determinatur; concursus autem praevius & praedeterminans, non determinatur a voluntate creata, sed illam determinat, unde iste non potest esse praevius, bene tamen ille.

232 Sed contra primo: Juxta hanc solutionem & doctrinam, voluntas creata determinat concursum divinum ad entitatem actus peccaminosi, & tamen non determinat illum ad formalem malitiam: Ergo pariter Deus per ipsum concursum poterit determinare voluntatem creatam ad entitatem ejusdem actus, illum non determinando ad malitiam. Consequenter videtur manifesta, non enim assignari potest ratio, cur voluntas creata sit magis praesentia in determinando concursum divinum, quam omnipotentia & voluntas divina in determinando concursum voluntatis creatae: Ergo si hoc potest determinare concursum divinum

num ad entitatem actus peccaminosi, praedictio a malitia: id est non determinando concursum Dei ad illam, poterit etiam Deus determinare concursum voluntatis creatae ad entitatem actus, non determinando illum ad malitiam, sed praedictio ab illa.

233 Contra secundo: Elio quod concursus Dei in actu primo consideratus, id est decretum concurrendi cum causis liberis, sit indifferens, seu quod indifferenti modo voluntati Deus offerat suum concursum: concursus tamen actualis & exercitus, quod de facto simul influat cum voluntate creata ad actum odii Dei, v. g. non potest esse indifferens cum intine in illo actu imbutatur, & cum eo identificetur. Quaro igitur, an talis concursus actualis & exercitus, qui offert solum entitatem & substantiam illius actus intrinsece mali, vel etiam ad ejus malitiam & deformitatem se extendat? Si primum dicatur, sequitur quod concursus praevius a fortiori praedictio poterit a malitia & deformitate ejusdem actus, & solum ejus substantiam & entitatem attingere; quia, ut supra dicebamus, concursus praevius magis distat a malitia & deformitate tali actu annexa, quam concursus simultaneus. Si vero alterum asseratur, sequitur, Deum per concursum simultaneum causare malitiam & deformitatem peccati, quod divinae sanctitatis repugnat.

234 Ut ab illis argumentis sese expendant Adversarii, in varia incidunt absurdum, & plura vorare ac deglutere coguntur inconvenientia. Aliqui enim Recentesiores, non valentes, aut non volentes concipere, quomodo Deus possit causare materiale peccati, & a malitia formali praedictio, aut sunt sententiam Durandi & Aureoli, jam dudum extinctam & sepultam, & ciceribus, & tumulo revocare, atque asserere Deum non causare immediate entitatem peccati, ejusque materiale, sed mediate tantum & remote, quatenus nimirum dedit voluntati potestatem operandi, subindeque producendi entitatem & actualitatem actuum malorum quos elicit.

Sed haec sententia a D. Anselmo lib. de praesentia & libero arbitrio, auctoria fere temeritas appellatur. Anselmus (inquit) est dicere, aliquid esse ens quod non sit ab ente primo, & D. Thomas in 2. dist. 7. quest. 2. art. 2. dicit illam esse propinquissimam dupli errori. Et in 2. ad Anab. dist. 37. quest. unica art. 1. illam esse hereticam, & rationi contrariam: Haezium (inquit) est dicere, aliquid ens, in quantum ens, non esse a Deo; nec solum fidei contrarium est, sed etiam rationi. Similiter Albertus Magn. in 2. sent. dist. 35. artic. 7. ait, quod haec opinio, quae voluntatem praeviam antiquiorum, fere cessit ab aula, & a multis modernorum reputatur haereticam. Demum Dominicus Soto lib. 1. de natura & gratia, cap. 13. dicit unanimum esse Theologorum consensum, quod Deus causat entitatem peccati, quae malitiae ejus ad deformitatem subalternatur. Nam equidem (inquit) distinetur Theologi entitatem (ita vocant) quae est peccatum, Deum esse causam, eo efficiat genere, quo cuncta animata & inanimata, ad suas naturales actiones promovet.

235 Ratio etiam id suadet, nam ut discurret D. Thomas de his citatis: Quod non habet esse a se, non potest habere operationem a se: Sed entitas hominis peccantis non convenit illi a se: Ergo nec entitas actualis peccati potest illi a se convenire.

236 Praeterea, ut idem S. Doctor arguit in 2. dist. 37. q. 2. art. 2. in argum. Sed contra: Quicquid non est causa operationi per quam aliqua substantia in esse producit, non est causa illius substantiae: Sed per aliquam actionem peccati, substantia quaedam in esse producit, sicut per adulterium & fornicationem bonitas generatur: Si ergo horum actionum Deum causam non est, in quantum actiones suas, nec bonitatem qui per has actiones generantur est causa, quid est absurdum.

237 Alii Recentesiores in alio extremo positi, videntes quod si admittatur, concursus Dei simultaneum esse praevium, & attingere entitatem peccati, praedictio ab ejus malitia & deformitate, idem a fortiori dici poterit de concursu praevio, & praedeterminante, dicunt Deum per concursum simultaneum, non solum causare entitatem & substantiam actuum malorum, sed etiam eorum malitiam & deformitatem. Addunt tamen, Deum id prestare veluti inivium, & coactum, atque a voluntate humana veluti tractum & determinatum, nec videlicet desit numeri causa prima, & universalis, aut violet jura libertatis creatae.

238 Verum haec responsio & doctrina multipliciter confutari potest. In primis enim impium videtur asserere, Deum, ut determinatum a voluntate humana, lapsus ejus sequi, & causare malitiam & deformitatem sui peccati, atque ab ea veluti trahi in societatem flagitii sui; hoc enim divinae sanctitati manifeste repugnare videtur. Unde sicut Auctores prioris solutionis iam impugnavit, tollant a Deo rationem primam causam, ut teneant jura sanctitatis divinae; ita isti et contra, ut rationem primam causam in Deo salvent, deterant famam sanctitatis divinae.

239 Secundo, repugnat Deum, etiam ut tractum & determinatum a voluntate humana, causare id quod non continetur

239 netur sub objecto adaequato suae omnipotentiae: Sed malitia & deformitas peccati, cum sit recessus a Deo ut ultimo fine, non continetur sub objecto adaequato divinae omnipotentiae; cum illud sit id tantum quod est ordinabile in Deum ut ultimum finem, ut supra dictum est: Ergo non potest causari a Deo, etiam ut tracto & determinato a voluntate humana.

240 Tertio, quod est ab aliquo solum permissive, non proprie dicitur ab illo causari, ut docet Anselmus lib. de casu diaboli cap. 1. & constat ex eo quod permissio est sola negatio impedimenti, pura autem negatio non potest esse causare, & tribuere esse reale: Sed malitia formalis peccati est a Deo solum permissive, ut constat ex Tridentino sess. 6. can. 6. Ergo non causatur a Deo, etiam ut tracto & determinato a voluntate creata. Unde etiam Anselmus lib. de concordia praesentiae & praedictio cap. 7. sic ait: *Enat igitur Deus qui iusta vel iniusta voluntate suos, id est, bona opera & mala: in nobis quidem facit & quod sunt, & quod bona sunt: in malis vero facit quod sunt, non quod mala sunt.* Et rursum: *Itaque facit Deus in omnibus voluntatibus & operibus bonis & quod efficiuntur sunt, & quod bona sunt: in malis vero non quod mala sunt, sed tantum quod per essentiam sunt.*

241 Quarto, Deus non causat illud quod odio habet, juxta illud Sapient. 11. Nihil odisti creaturae qua fecisti: Sed odio habet malitiam & deformitatem peccati, ut constat ex illo Sapient. 14. Odio sunt Deo impius & impietas ejus: Ergo illa non causat.

242 Confirmatur: Si omnipotentia Dei causaret peccatum pro formali malitia, ipsa ut efficiens & influens in illud, Deo displiceret, & terminaret odium ejus: Sed hoc dici nequit, alias Deus seipsum odio haberet, & sibi ipsi displiceret: Ergo nec illud. Sequela majoris est evidens, cum enim opus displicet, etiam displicet influens in illud: Ergo si omnipotentia Dei causaret peccatum, formaliter quae tale, & influeret in ejus malitiam & deformitatem, quae displicet Deo: ea pariter illi displiceret, & odium ejus terminaret.

243 Quinto, si malitia peccati a Deo ut prima causa efficiens procederet, magis reduceretur in Deum, quam in hominem peccantem; effectus enim a causa prima, & a secunda procedens, magis a causa prima quam a secunda dependit, subindeque magis in illam, quam in istam reducitur: Consequens est absurdum, & divinae sanctitati profus injuriosum: Ergo & Antecedens.

244 Denique, si Deus non solum influeret in entitatem materiale peccati, sed etiam in ejus malitiam formalem, posset dici causa & auctor peccati, quod est incidere in errorem Galvani a Tridentino damnatum. Sequela probatur: Deus est prima causa & primus auctor entitatis & actualitatis actus peccaminosi, quamvis, juxta doctrinam Adversariorum, in eam non influat, nisi ut tractus & determinatus a voluntate humana, divini decreti indifferenter determinante: Ergo similiter, licet non influat in malitiam & deformitatem illius, nisi ut tractus & determinatus a voluntate creata, poterit nihilominus dici causa & auctor peccati.

245 Ex his intelligit, Thomistas melius & facilius conciliare infinitam Dei sanctitatem, cum ratione & dignitate primae causae, primique principii, quam Adversarios. Isti enim admittentes in Deo decreta indifferenter, ab eo tollunt rationem primae causae, respectu determinationis voluntatis creatae, ut supra ostendimus, & nihilominus non salvant jura divinae sanctitatis, cum ut se ab argumentis Thomistarum expellant, tandem cogantur asserere, Deum, ut tractum ac determinatum a voluntate creata, non solum in entitatem peccati, sed etiam in ejus malitiam, & deformitatem influere per concursum simultaneum. Thomista vero, ab utroque abhorrentes, ut dignitatem causae primae, cum Dei sanctitate concilient, recurrunt cum Sancto Thoma ad infinitam efficaciam divinae voluntatis & omnipotentiae, ratione cuius Deus ita causat entitatem materiale peccati, ut ab ejus malitia formali praedictio, ut expresse docet Sanctus Doctor quest. 3. de potentia artic. 7. ad 13. his verbis: *Quia causa prima magis influat in effectum, quam secunda: Ideo quicquid perfectissimum est in effectu, principaliter reducitur in primum: quod autem est de defectu, reducendum est in causam secundam, quae non ita efficaciter operatur sicut prima:* Ergo juxta doctrinam Sancti Thomae, tantum abest quod ex efficacia decreti divini erga materiale peccati, sequatur malitiam formalem in actu nostris voluntatibus reperiatur, in divinum voluntatem, ejusque causalitatem reduci; quin id potius talis efficacia facit, ut malitia, & deformitas peccati, non in causam primam, sed in secundam referantur.

246 Objicies primo: Homo non potest ponere materiale peccati, nisi consequenter ponat malitiam & deformitatem ei annexam: Ergo si Deus voluntate absoluta & efficaci velit quod homo ponat & producat tale materiale, consequenter etiam velit quod ponat malitiam illi adjunctam, ac proinde quod peccet.

247 Respondeo, concessio Antecedente, negando consequentiam. Nam ille discursus eodem vitio laborat quo iste. Anima absolute & efficaciter vult tibiam curvam motu progressivo moveri, nisi claudicans: Ergo anima absolute & efficaciter vult quod tibia curva claudicat: Item: Deus efficaciter vult quod Petrus a Paulo generetur: Sed Petrus non potest a Paulo generari, nisi contrahat peccatum originale: Ergo Deus efficaciter vult Petrum contrahere tale peccatum. Potest etiam formari simile argumentum ex principiis Adversariorum: Deus enim, juxta illorum principia, absolute & efficaciter decreto vult ponere hominem in illis occasibus & circumstantiis, in quibus praevit per scientiam mediam illam peccatum: Sed impossibile est quod homo possit in illis occasibus & circumstantiis non peccet; alioquin divina praesentia falleretur, & id quod Deus praesentit non eveniret: Ergo Deus absolute & efficaci decreto vult quod homo incidat in peccatum. Sicut ergo illa consequentia non valet, ita nec illa quae fit argumento proposito. Ratio est, quia (ut supra ostendimus) identificata, vel inter se connexa, possunt praedictio, non solum intentionaliter & per cognitionem, sed etiam realiter, per volitionem & causalitatem: idque semper contingit, quando ex duabus rationibus vel formalitatibus inter se connexis, una continetur inter objectum formale alicujus potentiae, vel intra sphaeram activitatis alicujus causae, non vero altera: unde cum malitia moralis non continetur intra objectum formale voluntatis Dei, nec intra sphaeram divinae causalitatis & omnipotentiae, bene tamen entitas & actualitas illius, Deus potest voluntate absolute & efficaci velle & praedictio materiale peccati, sub ratione entis & actus, & praedictio voluntatem ad illud, absque eo quod talis praedictio vel praedeterminatio se extendat ad malitiam & deformitatem ei adjunctam ex defectu voluntatis creatae. Unde D. Thomas 3. contra Gent. cap. 162. *Peccatum enim ex aliquo defectu provenit proximi agentis, non autem ex infirmitate primi agentis; sicut peccatum claudicationis provenit ex dispositione tibiae, non autem ex virtute motus, cum tamen ex ea sit quicquid de perfectione motus in claudicatione apparat: proximum autem agens peccati humani est voluntas; est igitur defectus peccati ex voluntate hominis, non autem ex Deo, qui est primum agens, a quo tamen est quicquid ad perfectionem actionis pertinet in actu peccati.*

248 Dices, ponere materiale peccati cum defectu & malitia morali, idem est ac illud ponere cum libertate & advertentia rationis: Sed Deus per suam praedictionem vult, & efficit per physicam praedeterminationem, quod homo ponat materiale peccati, cum libertate & advertentia rationis: Ergo vult & facit per talem praedeterminationem & praedeterminationem, quod homo ponat materiale peccati cum defectu & malitia morali.

249 Respondeo negando majorem, licet enim libertas, & advertentia rationis, sint conditiones necessario requisite, ut actus humani sint moraliter mali, in illis tamen non consistit malitia moralis, sed vel in privatione rectitudinis & conformitatis cum lege, ut quidam volunt, vel, ut alii probabilis sentent, in ordine transcendentali ad objectum ad difforme regulis morum. Unde cum Deus sua praedictione non vult, nec sua praedeterminatione efficiat, ut homo ponat materiale peccati, ut fundans, vel connotans talem privationem, vel ut dicens ordinem illum transcendentali, hinc fit quod nec velit per suam praedeterminationem, quod homo ponat materiale peccati, cum defectu & malitia morali, sed solum quod in eo producat entitatem, actualitatem, & alias rationes ad ordinem physicum spectantes, & in Deum ut primum principium ac ultimum finem reducibiles.

250 Instabis: Omne positivum a Deo praedictio & praedeterminari debet: Ergo si formale peccati consistit in positivo, ut asserit communior ac probabilior Theologorum sententia, debet a Deo praedictio & praedeterminari, subindeque causari.

251 Respondeo primo, idem argumentum posse fieri de concursu simultaneo, cum omne positivum & reale debeat produci a Deo per concursum simultaneum.

252 Respondeo secundo, distinguendo Antecedens: Omne positivum debet praedictio & praedeterminari a Deo, sub ratione positive entitatis, concedo. Sub ratione defectus ac deformitatis, nego. De quo in Tractatu de peccatis cap. 8. §. 2.

247 Obijes secundo: Deus non potest moraliter movere ac...

248 Addo quod, si hoc argumentum valeret, facile posset...

249 Dices cum quodam Recensore: Deus, in sententia...

250 Obijes tertio, Tridentinum sess. 6. can. 6. damnat eos...

251 Confirmatur primo: Deum se habere permissive ad ali-

252 Confirmatur secundo: Ut Deus praedeterminans volun-

tatem ad materiale peccati, posset dici se habere permis-

253 Ad objectionem respondeo negando Minorem, & ad il-

254 Ad primam confirmationem dicendum, quod licet Deus,

255 In eodem peritissimus exemplo) defectus claudicationis im-

DISPUTATIO IX.

De concordia libertatis, creatae cum decreto praedeterminante...

Nulla est in toto Theologiae speculativa Oceano diffi-

ARTICULUS I.

Quae indifferentia sit de ratione libertatis creatae?

§. I.

Quibusdam praemissi difficultas resolvitur.

Suppono tanquam certum & indubitatum in Schola D.

Ratio etiam illi suadet: Actus enim morales & humani

3 Confirmatur: Regula, ut talis, datur in supplementum

4 Addo quod haec sententia pugnat cum hoc celebri Philo-

5 Non est etiam omnitemus, hanc sententiam, quae totam

6 Hoc supposito tanquam certo, inquirimus quanam in-

7 Dico igitur ad essentiam aut perfectionem libertatis, non

pertere indifferentiam illam versatilem, quae divina mo-

Probatum primo conclusio ex variis testimoniis D. Tho-

Confirmatur primo: Idem est liberum arbitrium seipsum

8 Confirmatur secundo: Voluntas creata habet quod se

Hanc rationem tangit S. Thomas 1. contra Gentes, c. 68.